

UNIVERZITA PARDUBICE
FILOZOFICKÁ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2009

Iveta Záleská

Univerzita Pardubice
Filozofická fakulta

Historie Radia Panag:
vznik a zánik soukromého rozhlasové stanice v Pardubicích

Iveta Záleská

Bakalářská práce

2009

University of Pardubice
Faculty of Arts and Philosophy

**History of Radio Panag:
Formation and the End of Private Radio Broadcasting in Pardubice**

Iveta Záleská

Bachelor Thesis

2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Iveta ZÁLESKÁ**

Studijní program: **B6107 Humanitní studia**

Studijní obor: **Humanitní studia**

Název tématu: **Rádio PANAG – vznik a zánik komerční rozhlasové stanice v Pardubicích**

Zásady pro vypracování:

Stručná osnova:

1. Vývoj a historie soukromých rozhlasových stanic v České republice
2. Regionální stanice na Pardubicku
3. Okolnosti, které vedly k založení rádia Panag
4. Vývoj a vliv rádia Panag na tehdejší společnost
5. Důvody, které zapříčinil zánik tohoto rádia

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Základní literatura (včetně dostupnosti):

Obchodní rejstřík – výmaz (dostupné na internetu)

Regionální tisk

Internet – www.radiotv.cz

Výpovědi svědků

Písemné dokumenty pozdějšího majitele Ludka Krále

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Vlastimil Novák

Katedra historických věd

Datum zadání bakalářské práce:

30. dubna 2007

Termín odevzdání bakalářské práce:

31. března 2008

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.

děkan

L.S.

prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.

vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2007

PROHÁLŠENÍ:

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 30. června 2009

Iveta Záleská

ABSTRAKT:

Předkládaná práce se nezabývá pouze samotnou existencí rádia, ale snaží se v historickém kontextu zachytit stav české společnosti na začátku devadesátých let. Od počátků rozhlasového vysílání se dostává až k Sametové revoluci. Skrze vzpomínky pracovníků rádia přibližuje atmosféru doby, kdy lidé byly otevřeni a přístupní čemukoli. Také se snaží popsat proměny rozhlasové krajiny, především pak na regionální úrovni východních Čech. Jak už bylo naznačeno, hlavní metodou práce je metoda orální historie, neboť k danému tématu nebyly dostupné žádné písemné materiály. Tato práce není konečným bádáním, stále existuje mnoho otazníků, na které se nepodařilo najít odpověď.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Média, rozhlas, duální systém, společnost, underground, sametová revoluce, region Východní Čechy.

ABSTRACT IN ENGLISH:

This paper is not only about existence of Czech Radio Panag, but author has tried to show Czech society in a historic context at the beginning of 1990. From the first broadcasting in Czechoslovakia in 1923 will bring us to The Velvet Revolution in 1989 when the Communistic part lost prominence and democracy began new political system. Memories of employees will get us through atmosphere of this time when people were open to do everything. This work tries to describe changes in radio broadcasting field especially in the region of East Bohemia. Author used a method of oral history, because this topic has not had so much written sources. This paper is not definitely closed; there are some questions which have not yet been answered.

KEY WORDS:

Media, radio, broadcasting, dual system, society, culture underground, Velvet revolution, region East Bohemia.

Obsah

Úvod	- 8 -
1 Československý rozhlas, jak to bylo?	- 12 -
1.1 Počátky rozhlasového vysílání v Československu	- 12 -
1.2 Československý rozhlas ve středu politického dění	- 15 -
1.2.1 Konec války	- 15 -
1.2.2 Únor 1948	- 16 -
1.3 Československý rozhlas a Pražské jaro	- 17 -
1.4 Trnitá cesta k demokracii	- 18 -
1.4.1 Sametová revoluce	- 19 -
2 Kulturně-politické klima v Československu	- 21 -
2.1 Úpadek společnosti po roce 1968	- 21 -
2.2 Hudební underground	- 22 -
2.3 Charta 77	- 23 -
2.4 Cesta k Sametové revoluci	- 25 -
2.5 Revoluční rok 1989	- 26 -
2.5.1 Naši sousedé	- 26 -
2.5.2 Kulatý stůl „po Česku“	- 27 -
2.6 Porevoluční společnost – doba nových možností	- 28 -
3 Proměny rozhlasové krajiny po roce 1989	- 30 -
3.1 Počátky soukromého vysílání	- 30 -
3.2 Transformace rozhlasového vysílání na východě Čech	- 31 -
4 Radio Panag	- 33 -
4.1 Odkud vítr fouká	- 33 -
4.2 Získání licence	- 34 -
4.2.1 Návrh projektu	- 34 -
4.2.2 Finance a nedorozumění s licencí	- 35 -
4.3 Startujeme	- 37 -
4.3.1 Prostory	- 37 -
4.3.2 Technika	- 38 -
4.3.3 Lidé, konkurz, ostrý start	- 38 -
4.4 Vysíláme!	- 39 -
4.4.1 Hudba	- 40 -
4.4.2 Program	- 41 -
4.4.3 Marketing radia, reklama, promo	- 41 -
4.4.4 Poslechovost	- 42 -
4.5 Zánik rockového Radia Panag	- 43 -
4.5.1 První neshody a odchod Lumíra Sokola	- 43 -
4.5.2 Znovu došly peníze	- 44 -
4.5.3 Poslední měsíce radia Panag	- 45 -
4.5.4 Radio Panag nevysílá	- 45 -
5 Závěr	- 47 -
Prameny	- 49 -
Poděkování	- 55 -

Úvod

Předkládaná bakalářská práce nese název Historie rádia Panag. Nezabývá se pouze historií tohoto regionálního rádia. Od počátků rozhlasového vysílání na území Československa, se čtenář dostane do doby, kdy se od veřejnoprávního rozhlasu vydělila soukromá rádia. Popisuje dobu, ve které vznikalo duální vysílání v České republice, respektive ve východních Čechách. Z jakého podhoubí se rodily první soukromé rozhlasové stanice jako alternativa, do té doby jedinému, veřejnoprávnímu Československému později Českému rozhlasu. Mimo jiné čtenáře seznámí s kulturně-politickou situací, která tu panovala po Sametové revoluci, tedy na začátku devadesátých let.

Toto téma jsem zvolila pro svoji bakalářskou práci proto, že v médiích pracuji. Chtěla jsem se dozvědět něco o „zapomenutém fenoménu“ té doby. Moje generace je hodně ovlivňována médii, ale spíše až konce devadesátých let. Na úplné počátky si, co by malé dítě odrostlé dupačkám, příliš nepamatuji. Vzpomínám si, že z rozhlasu, které bylo každé ráno u nás doma puštěné, zněli do jisté doby samé české písně a každou čtvrt hodinu se ohlásilo časové znamení. Jednou moji rodiče koupili nové rádio. To už nebylo tak zkosnatělé. Mluvené slovo a písničky od Matušky a Gotta vystřídala nová líbivá hudba, jako byly hity Lucie Bílé, Ilony Csákové nebo Michaela Jacksona.

Sama jsem pak vyrostla na Rádiu Life, které vysílalo na frekvenci 91,6 FM. Tuto vlnu podědilo právě po Rádiu Panag, o kterém je z části tato bakalářská práce. Zajímaly mě „prapočátky“ této rozhlasové frekvence – v době Radia Life byla prezentována jako „frekvence Vašeho srdce“. Když jsem se dozvěděla, že původně tuto frekvenci získalo rádio, které se vymykalo střednímu proudu, bylo žánrově vyhrazené – rockové rádio a bylo na svou dobu velmi oblíbené, rozhodla jsem se, že zjistím, jaké rádio to vlastně bylo, co vysílalo, jací lidé se v něm angažovali a kde vzalo tak zvláštní název Radio Panag. A navíc, když jsem začala pátrat na internetu, zjistila jsem, že o tomto rádiu ještě nikdo nic nenapsal.

Bohužel jsem se ale velmi spletla. Když jsem začala hledat materiály pro teoretickou část, zjistila jsem, že mezi zaprášenými diplomovými pracemi na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze, Katedře žurnalistiky, leží i jedna, která se tomuto tématu věnuje. Práce Ludmily Kutálkové z roku 1994 je nazvaná Okresní a rozhlasové vysílání v Pardubicích v 80. letech a následné zřízení soukromých

rozhlasových stanic Radio Profil a Radio Panag. Rozsáhle píše o tom, jak se rokem 1989 vysílalo a přibližuje vznik prvního soukromého rádia na východě Čech – Radia Profil a konkurenčního Radia Panag. Ludmila Kutálková před revolucí pracovala pro pardubickou redakci Okresního rozhlasu, které vysílalo po drátě a bylo pod kontrolou KSČ. Po sametové revoluci začala pracovat pro regionální Pardubické noviny, skrz které (v rámci svých článků) vznik Radia Panag více méně sleduje. Protože práci psala v době, kdy se Radio Panag rozpadlo, popisuje především konflikty a problémy rádia, které přestalo v roce 1994 vysílat. Díky dobovým informacím coby posluchačka, redaktorka a studentka Univerzity Karlovy v Praze, vystihuje mediální boje, které rozpad Radia Panag doprovázeli. A i když se diplomová práce Radiu Panag věnuje na 18 stranách, přesto jsem se rozhodla, že o rádiu, které vysílalo na frekvenci 91.6 FM, znovu napíšu a využiji této práce jako jednoho z významných zdrojů.

Metoda, kterou jsem pro svou bakalářskou práci vybrala, je metoda orální historie. „Orální historie je charakterizována hned několika rysy, které ji odlišují od jiných metod vědecké práce. V první řadě se jedná o **kvalitativní metodu** výzkumu, která je typická demokratizujícím pojetím dějin. Oproti jiným přístupům – jako jsou např. tradičně pojímané politické, hospodářské, sociální nebo vojenské dějiny, zpracované často na základě „neorálního“ pramenného materiálu – se snaží „dát slovo“ opomíjeným (tzv. bezejmenným) vrstvám společnosti, více reflektuje tzv. malé dějiny (mikrohistorie), individuální prožitky, dějiny „psané zdola“ (*history from below*), rozměr každodennosti apod.“¹

Důvod, proč jsem si tuto metodu vybrala, je jednoduchý: k tématu mé bakalářské práce neexistují žádné rozsáhlé písemné materiály, a proto musela být práce postavená na rozhovorech s lidmi, kteří v Radiu Panag pracovali, nebo jeho vznik a vývoj podmínili a dál sledovali.

Rozhovory jsem pořídila ještě dřív, než jsem na ni uplatnila „vědeckou“ metodu orální historie. Postupovala jsem spíše intuitivně, nebo jsem využila svých praktických zkušeností z rozhlasu a televize, kde pracuji jako reportérka. Většinou jsem narátora nechala chronologicky vyprávět. Měla jsem ale připravené otázky, kterých jsem se držela jako takové „osnovy“ a v případě nutnosti (když narátor přeskočil některou z částí, která mě zajímala) znovu jsem se dotázala. Většinou se jednalo o otevřené

¹ VANĚK, M. – MÜCKE, P. – PELIKÁNOVÁ, H. *Naslouchat hlasům paměti: teoretické aspekty orální historie*. 1. vyd. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2007. 224 s. IBSN: 978-80-7285-089-1.

otázky tak, aby narátor musel vyprávět a neodpověděl pouze ANO nebo NE. Otázky, které se týkaly konfliktů v radiu, jsem záměrně nechávala nakonec rozhovoru, tak abych narátora hned v úvodu rozhovoru „nevystrašila“ a on mi na ně nechtěl odpovídat. I tak se stalo, že se narátoři konfliktním otázkám vyhýbali, popřípadě měnili téma. Myslím, že důvodem je fakt, že mnoho z nich stále v médiích pracuje. I když od rozpadu Radia Panag uplynulo už 15 let, nechtějí si „nadělat“ nepřátele ve svém oboru.

Mluvila jsem s lidmi, kteří přišli s myšlenkou založit rockové Radio Panag – Lumírem Sokolem, programovým ředitelem a zakladatelem „nového“ Panagu – Miroslavem Papežem, moderátory Alešem Blehou, Jiřím Ševčíkem, Věrou Říhovou alias Urusch Pánkovou, Renatou Říhovou a redaktorkou Drahomírou Bačkorovou. Snažila jsem se sehnat i majitele Radia Panag Radka Regenta a stejně tak i jeho společníka Rostislava Šebestyána, ale bohužel mi nezvedali mobilní telefon ani nedopověděli na SMS. Nový majitel Radia Panag, posléze Radia Life, pan Luděk Král bohužel zemřel dřív, než jsem jej stihla kontaktovat. Protože všichni tito lidé pracovali v Radiu Panag považují jejich výpovědi za věrohodné. Kvůli časovému odstupu se ale mohou jejich vzpomínky lišit – „zub času“ už také mohl zahladit nepříjemné vzpomínky a proto si moji narátoři vzpomínali převážně na hezké chvíle, které spolu v radiu prožili.

Práci jsem rozdělila do několika kapitol. Jak jsem již výše naznačila, na úvod chci čtenáře seznámit s počátky rozhlasového vysílání vůbec. Považuji tuto kapitolu za důležitou. Na Univerzitě Pardubice se sice touto problematikou zabývá Historických věd, ale pouze okrajově, a tak považuji za nutné potencionální čtenáře – studenty Univerzity Pardubice – seznámit se širší rozhlasovou historií.

Neméně důležitá je i kapitola o rozhlase, který tu fungoval za komunismu. Čtenáře zavádí do temné historie novinařiny, která nebyla postavena na demokratických zásadách, zejména jedné - svobodě slova, ale proměnila se v mocný nástroj propagandy.

Kapitola, která se už dotýká Radia Panag, má přiblížit tehdejší atmosféru doby, která byla pro mnohé nezapomenutelná. Želená opona spadla a lidé se konečně mohli nadechnout svobody. Zdálo se, jako by jim narostla křídla a nic nebylo nemožné. V takovém společenském rozpoložení vznikalo Radio Panag.

Další kapitola se opírá o vznik duálního vysílání v České republice, tedy vznik soukromých stanic vedle veřejnoprávního Českého rozhlasu. Čtenáře seznámíme s právními podmínkami a situací, za kterých se duální systém rodil.

Dále se pak jednotlivé kapitoly už zaměřují na soukromé stanice ve východních Čechách. V této části kapitoly jsou zahrnuty radia z tehdejšího Východočeského kraje, dnešního Královéhradeckého a Pardubického kraje.

Plynule se pak dostaneme až k samotnému vzniku Radia Panag, kde se rodily první myšlenky založit v Pardubicích rockové rádio, jak fungovalo a dostaneme se až k tomu, proč rádio vlastně zaniklo.

Na závěr bych se chtěla zamyslet nad tím, co vlastně Radio Panag dalo posluchačům, nebo samotným moderátorům. Mohlo mít pardubické rádio vliv na posluchače? Zkusit se zamyslet nad současným stavem mediální krajiny rozhlasu.

1 Československý rozhlas, jak to bylo?

1.1 Počátky rozhlasového vysílání v Československu

Dokážete si přestavit svět bez rádia – bez rozhlasových vln? Tak to v Československu vypadalo na začátku 20. let minulého století. Hudba zněla jen na koncertech nebo z gramofonů. Poprvé se začalo vysílat v roce 1920 ve Spojených státech Amerických, kde rozhlasem vysílali výsledky voleb. Následovala Velká Británie, tady o dva roky později začala pravidelně vysílat BBC, ve Francii probíhaly první pokusy vysílání z Eiffelovy věže. Nedlouho na to bylo zahájeno rozhlasové vysílání i v Československu jako jedno z prvních v Evropě. Bylo to 18. května 1923.

U zrodu rozhlasového vysílání v Československu stáli tři muži – Eduard Svoboda (podnikatel a elektrotechnik, později technický ředitel), Miloš Čtrnáctý (novinář a zároveň programový ředitel) a Ladislav Šourek (ředitel společnosti Radioslavia, největšího kapitálového podílníka Radiojournalu).² Společně založili společnost Radiojournal, která získala licenci na rozhlasové vysílání. První provizorní studio vzniklo ve stanu v Praze Kbelích, kde byla upravena telegrafická stanice tak, aby se z ní dalo vysílat. Rádio, které přijímalo první vysílání, bylo umístěno v kině Sanssouci v Praze.

Radiojournal se z počátku soustředil především na propagaci této novinky. Mnoho lidí nechápalo, jak se může zvuk přenášet vzduchem. Mysleli si, že v tom je nějaký „švindl“. První pokusy veřejného vysílání byly podle pamětníků opravdovou atrakcí.

Na tisíc posluchačů s velkou pozorností sledovalo celou hodinu zpěvní a hudební přenosy, vysílané z Kbel, a bylo uspokojeno jak jejich čistotou, tak i hlasitostí reprodukce. Leckdo nad tím kroutil hlavou, že je možno celý koncert chytati ze vzduchu, ale skutečnost ho poučila, že rádio nepotřebuje ani drátů, ani gramofonových desek a že se stane významným činitelem v moderním životě jak obchodním, tak i kulturním. Píše Miloš Čtrnáctý, redaktor Národní Politiky a první programový ředitel Radiojournalu.³

² *Dějiny českých médií v datech: Rozhlas - Televize - mediální právo*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2003. ISBN 80-246-0632-1. Dějiny rozhlasového vysílání v datech, s. 11. (dále jen *Dějiny českých médií v datech...*)

³ PACOVKÝ, J. *Na vlnách rozhlasu /1923-1993/*. 1.vyd. Český rozhlas, 1993. 19 s. (dále jen *Na vlnách rozhlasu...*)

„Vzpomínám si, jak jsme stavěli u nějakého statkáře v jedné obci na Olomoucku. Došlo tam málem ke vzbouření na vsi. Jedna babka vykřikovala na návsí: „Deť je to protivá páno boho! Takove novote! Přenesó nám leda zkázó! Te dráte bodó chetat všecko hrome! Ovizite, že z toho jedno vehoří celá dědina!“ Nechtěla si dát říct, že to není žádný d'áblův vynález na zkázu Hanáků, dívala se na mě stále nevraživě, ale ten večer ke statku přece jen přišla. A s ní celá vesnice. Míla Kočová zpívala ten večer Mařenku z Prodané nevěsty. Otevřeli jsme okna, aby z toho lidé také něco měli. Byl pěkný, klidný večer. Zástup před domem ani nedutal, kolem dokola bylo ticho, že by bylo slyšet špendlík upadnout. Jedna babka v šátku, ta co se dopoledne tak rozčilovala, zašeptala sousedce: „Pánbíčko mile, to je dojemne. A z takové dálky je to slyšet. Až z Prahe.“⁴ Vzpomíná Karel Kmoníček, jeden z prvních techniků Radiojournalu, v knize Jaroslava Pacovského.

Poslech radia byl tehdy výsadou bohatých lidí. Člověk, který jej chtěl poslouchat, musel nejprve získat povolení neboli koncesi od ministerstva pošt a telegrafů, zaplatit poštovní a telegrafní správě poplatek 60 korun a rozhlasu měsíčně dalších 100 korun. Po té přijeli technici Radiojournalu, kteří přístroj s anténou odborně zapojili.

O prvním posluchači v regionu východních Čech se zmiňuje v jednom ze svých článků bývalý novinář Ivan Ladýř. „V srpnu téhož roku (pozn. autora 1923) v kanceláři Radiojournalu na Národní třídě zaregistrovali přihlášku v pořadí desátého koncesionáře – posluchače rozhlasu v republice. Byl jim dlaždičský mistr Zdeněk Zahradník z Pardubic, první nejen v našem městě (pozn. Pardubicích), ale i ve východních Čechách.“⁵

Z počátku rozhlas vysílal Radiojournal jednu hodinu denně. Program byl složený z hudebních vystoupení, sportovních událostí, meteorologické předpovědi a burzovních zpráv. Jak stoupal zájem o vysílání a s tím i počet koncesionářů, program se dále upravoval a rozšiřoval. Postupně přibýlo zpravodajství, pohádky pro děti, recitace a odborné přednášky z historie, techniky, zdravotnictví nebo cestopisné, které si získaly velkou oblibu. Vznikly i specializované programy jako bylo vysílání pro německou nebo maďarskou menšinu, nebo rozhlasový kurz francouzštiny. Rodí se i rozhlasová hra. Díky technickým pokrokům se zpravodajský mikrofon dostává na jeviště Národního divadla, odkud přenáší světoznámé opery, a na sportovní stadiony.

⁴ Na vlnách rozhlasu..., 23s.

⁵ LADÝŘ, I. Půl století rozhlasu v Pardubicích. *Zprávy klubu přátel Pardubicka*. 1995, č. 5/6, s. 125-128.

„Svůj velký význam pro rozšíření rozhlasu měly sportovní reportáže. 2. srpna 1924 se z Klusáckého stadionu na Letné uskutečnil první sportovní rozhlasový přenos mezistátního boxerského utkání na Franka Rose – což byl pseudonym Františka Růžičky – S Rocky Neightem z USA. Byla to první sportovní rozhlasová reportáž na světě. Druhá se konala v USA, rovněž v boxu...“⁶

Protože o rozhlas byl čím dál větší zájem, už 1. září 1924 bylo otevřeno rozhlasové studio v Brně.⁷ Na jaře r. 1925 byl snížen koncesionářský poplatek na 50, resp. 30 Kč, o rok později pak na 10 Kč, a tak došlo k výraznému nárůstu posluchačů.⁸

„Pro rozhlas a skladbu jeho vysílání už nebyl určující technický vývoj či růst posluchačské obce, ale politické poměry, které směřovaly k druhé světové válce. Stoupající počet koncesionářů nejen ovlivnil vysílání směrem k obecnému vkusu, ale rozšíření rozhlasu do nejzapadlejších končin republiky z něj udělalo i všemocné masově komunikační médium neboli hromadný sdělovací prostředek... Skutečnost, že rozhlas může jak výběrem a komentováním zpráv, tak celkovou ideovou koncepcí ovlivňovat názory miliónů, upoutala pozornost politiků. Především pak v totalitních režimech, které mají státní monopol nejen na šíření, ale i na výrobu vlastních informací, se rozhlas stal velice nebezpečnou zbraní. Ale ještě před započítím válečných událostí začal i u nás plnit novou nezastupitelnou úlohu. V rámci všeobecných příprav je rozhlas registrován jako podnik důležitý pro obranu státu a podřízen dozoru ministerstva národní obrany. 28. prosince 1938 se Radiojournal změnil na Československý rozhlas, společnost s ručením omezený. V něm si již vláda chtěla zajistit vliv na program i personální obsazení. Ale než bylo možné tyto změny zanesť do knih, přišel 15. březen, Slovensko se odtrhlo a rozhlas byl v Čechách podřízen správě protektorátu Böhmen und Mähren.“⁹

⁶ Na vlnách rozhlasu..., s. 47.

⁷ Dějiny českých médií v datech..., s. 14.

⁸ *Tamtéž*, s. 16.

⁹ Na vlnách rozhlasu..., s. 52.

1.2 Československý rozhlas ve středu politického dění

1.2.1 Konec války

Důležitou roli sehrál Československý rozhlas právě na konci druhé světové války. Čtyřdenní boj o rozhlas v květnu 1945 byl nejdůležitější událostí Pražského povstání. Němci si dobře uvědomovali sílu sdělovacích prostředků a tak se 5. května pokusili rozhlas ovládnout, ale bezúspěšně. Při bojích zemřely desítky lidí a další byly zraněny. Rozhlas vysílal během celého povstání téměř nepřetržitě – morálně podporoval Pražany v boji proti okupantům. Zněly hlavně výzvy o pomoc a zprávy o dění v ulicích města¹⁰. Vysílání pražského rozhlasu pak stalo základem pro zpravodajské vysílání BBC v revolučních letech.¹¹

V této době, v roce 1945, se také začalo vysílat na východě Čech v Hradci Králové.¹² 5. května dvojice nadšených radioamatérů, Ing. Augustin Šefčík a Josef Čupr, odvysílala první zprávy o pohybu německých ustupujících vojsk z odcizeného vysílače wehrmachtu. „Jediným cílem bylo sloužit potřebám osvobozeného Československa - pro nejrůznější výzvy, oznámení a provolání, pro repatrianty a vězně vracející se z koncentračních táborů.“¹³ Královéhradecký vysílač se pak ozýval na střední vlně 238 metrů od 7 do 23 hodin. Eva Ješutová uvádí¹⁴, že 17. srpna roku 1945 byl ustaven Východočeský rozhlas se dvěma studii v Hradci Králové i v Pardubicích. Hradecké studio sídlilo ve Fuchsově vile v ulici Vrchlického a pardubické pracoviště bylo ve Vodákově vile v ulici U stadionu. „Zpočátku byla společná rozhlasová práce obou měst úspěšná, rivalské vztahy zaměstnanců obou studií však později přispěly k tomu, že Východočeský rozhlas zanikl k 31. 12. 1946.“¹⁵

¹⁰ HANKUS, Vlastimil. *Bitva o rozhlas: Zvukové záznamy povstaleckého vysílání Českého rozhlasu* [online]. Český rozhlas, c2000-2005, 30. 04. 2005 [cit. 2009-03-01]. Dostupný z WWW: <http://www.rozhlas.cz/wwii/rozhlas/_zprava/167266>.

¹¹ Na vlnách rozhlasu... 79s.

¹² Poprvé se z východních Čech vysílalo už v roce 1931, kdy se konal první Celostátní den rozhlasu při pardubické sportovní výstavě. In. Dějiny českých médií v datech..., 32s.

¹³ Český rozhlas Hradec Králové. *Z historie* [online]. Český rozhlas, c2000-2009 [cit. 2009-04-18]. Dostupný z WWW: <http://www-ext.rozhlas.cz/hradec/about/_zprava/18789>.

¹⁴ JEŠUTOVÁ, Eva. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. Praha: Český rozhlas, 2003. ISBN: 80-86762-00-9. Na s. 514 je uvedeno datum 26. srpna jako vznik Východočeského vysílače, na s. 536 je uveden 17. srpen jako vznik Východočeského rozhlasu. (dále jen *Od mikrofonu k posluchačům*...)

¹⁵ *Český rozhlas Pardubice : Něco málo z historie...* [online]. Český rozhlas, c2000-2009 [cit. 2009-04-18]. Dostupný z WWW: <http://www.rozhlas.cz/pardubice/about/_zprava/35645>.

1.2.2 Únor 1948

Nezpochybnitelnou úlohu sehrál Československý rozhlas v únoru roku 1948, kdy „pomohl“ Komunistické straně Československa při převratu. Jak vzpomíná Miroslav Pátek v knize Jaroslava Pacovského: „Na puč 1948 se komunističtí funkcionáři Čs. rozhlasu dlouho a pečlivě připravovali. Tiskový odbor ÚV KSČ poslal do rozhlasu „kádrové posily“ na různé úrovni. Do této kategorie např. patřil Zdeněk Novák...Pečlivě sledoval vysílání Rozhlasových novin a k prosazování zájmů stranického aparátu využíval mladých komunistických nadšenců, kteří se během let 1946 a 1947 dostali do rozhlasu. V začátcích únorové krize jim Novák tlumočil stranický příkaz – obsadit všechny tři zpravodajské směny, číst každou i sebemenší zprávu a pečlivě ji redigovat, stejně jako přivážené reportážní záběry... 17. února 1948 odvysílaly Rozhlasové noviny první prohlášení předsednictva ÚV KSČ o situaci v zemi, zatímco stanovisko nekomunistických stran ve vládě bylo tlumočeno nepřesně a zkráceně...Tak se prakticky komunistická propaganda dostala naráz do všech domácností. Nejvýznamnějším informátorem celého Československa byl rozhlas, a ten byl v oněch dnech zcela v rukou komunistické strany a jejích „lidových milicí“.¹⁶ A tak byl rozhlas pod vlivem cenzury a komunistické propagandy. Schopní lidé, kteří v rozhlase pracovali, postupně odešli. Buď nebyli pohodlní režimu, anebo se jednoduše nechtěli podílet na chodu rozhlasu pod komunistickým vedením.

V Československu po převratu v podstatě zmizela objektivní žurnalistika. Vše bylo řízeno centrálně, pod dohledem funkcionářů ÚV KSČ. Na Západu začalo během padesátých let vysílat Rádio Svobodná Evropa a Radio Luxembourg¹⁷, ale komunistický režim pomocí rušiček ztěžoval jejich příjem.

V roce 1948 bylo na východě Čech zřízeno krajské studio v Hradci Králové a o dva roky později bylo začleněno do sítě Československého rozhlasu. I v Pardubicích fungovalo studio, které jednu dobu bylo jako samostatné pracoviště pražského rozhlasu pod vedením spisovatele Zdeňka Vavříka. 1. listopadu 1950 bylo ale pardubické studio připojeno k redakci královéhradeckého rozhlasu a stalo se jen pobočným pracovištěm.

¹⁶ Na vlnách rozhlasu... 95-96s.

¹⁷ Radio Luxembourg bylo legendární lucemburské rádio, které bylo v podstatě nekomerční stanicí zaměřenou na populární hudbu. Německé vysílání, které bylo možné přes noc chytit i na území Československa, začalo vysílat v roce 1957. MEDEK, Tomáš. Radio and Television Luxembourg (RTL) dříve a dnes. *Radio TV: co se děje v éteru* [online]. 30.03.1999 [cit. 2009-03-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.radiotv.cz/radio-clanky/17/radio-and-television-luxembourg--rtl--drive-a-dnes.html>>. ISSN 1214-0279.

Na svou příležitost čekal pardubický rozhlas sedm let a 1. prosince 1957 vzniklo samostatné krajské studio, které vysílalo své programy „na vlně“ i po drátě. Kvůli sloučení krajů ale v roce 1960 Vodákova vila opět osiřela. Avšak díky kvalitám herců z Východočeského divadla do Pardubic začali jezdit pražští režiséři točit rozhlasové hry.¹⁸

1.3 Československý rozhlas a Pražské jaro

Uvolnění přinesla až šedesátá léta. Na pozadí událostí z roku 1956, kdy Nikita Chruščov veřejně kritizoval kult Stalinovy osobnosti, se začaly „oteplovat“ mezinárodní vztahy mezi SSSR a USA. To také přineslo liberálnější klima do české společnosti a polarizaci názorů. Rozhlas navázal kontakt se zahraničními rozhlasem a Reuter. Do svého programu zařadil nové typy pořadů, které se zaměřovaly na různé skupiny posluchačů a získaly si tak velkou oblibu. Mezi ně patřil například pořad Dobrou noc, děti¹⁹ nebo Mikrofórum.²⁰

Zlomovým bodem v české společnosti tak i v éře rozhlasu pak byl rok 1968. Na jaře tohoto roku KSČ schválila Akční program, ve kterém strana formulovala své plány a představy. „Program deklaroval úkol – ještě v roce 1968 právně zajistit praktické uplatňování politických a občanských svobod: svobody shromažďovací a spolčovací, svobody projevu (vyloučení předběžné cenzury) a svobody pohybu včetně možnosti dlouhodobého či trvalého pobytu v zahraničí.“²¹ Moskva ale takové jednání českých komunistů nechtěla tolerovat. Vše vyvrcholilo 21. srpna, kdy československé hranice překročila okupační vojska Varšavské smlouvy, aby zabránila údajné kontrarevoluci.

¹⁸ Od mikrofonu k posluchačům..., s. 536.

¹⁹ Velkou oblibu si získal např. pohádkový skřítek Hajaja (1961), kterému propůjčil hlas Vlastimil Brodský. In. Na vlnách rozhlasu..., s. 105. et Dějiny českých médií v datech..., s. 76.

²⁰ V roce 1965 vznikl legendární pořad Mikrofórum. Byl to jakýsi magazín pro mladé lidi, který směl vysílat jakoukoli moderní, resp. západní hudbu. Měl být konkurencí Radia Luxembourg. Jazzová a rocková hudba byla do té doby tabu. Tento pořad jaksi „bořil“ hranice mezi Východem a Západem a díky tomu se stal nesmírně populární. JANÁČ, Marek. Z rozhlasového archivu: legendární Mikrofórum. *Zrcadlo: Magazín o historii, která není minulostí* [online]. 06.02.2009 [cit. 2009-03-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.rozhlas.cz/default/default/rnp-player.html?id=00856158&br=64&s=>>.

²¹ KOUDELKA, František. Slovníková příručka k československým dějinám 1948-1989 : Akční program Komunistické strany Československa. *Ústav pro soudobé dějiny AV ČR* [online]. 2006 [cit. 2009-03-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.usd.cas.cz/slovníková-příručka-k-ceskoslovenským-dejinám-1948-1989>>.

Právě Československý rozhlas informoval o invazi jako první.²² „Po okupaci vojsky Varšavské smlouvy byla 21. srpna 1968 obsazena budova Čs. rozhlasu na Vinohradské ulici včetně studií a vysílacích pracovišť, Čs. rozhlas ovšem vysílal dále díky obrovskému nasazení téměř všech svých pracovníků. Na několika místech v Praze byla vybudována provizorní pracoviště. Rozhlas plnil podobně jako v květnu 1945 roli informátora a koordinátora, snažil se zabránit ozbrojeným srážkám.“²³

A jak to vypadalo na východě Čech? V průběhu dramatických dnů srpnové okupace dokázalo hradecké studio vysílat déle než vinohradské studio v Praze. Během následujících dnů se Hradec pravidelně informoval o dění ve Východočeském kraji.²⁴ V Pardubicích okupační vysílání patřilo ke světlým výjimkám v historii rozhlasové vily. Pardubice pod tajemným označením Pracoviště 4 byly důstojným partnerem všem ostatním „svobodným vysílačům“ s utajenými názvy. Začátek normalizace pak o práci připravil mnoho rozhlasových pracovníků.²⁵

1.4 Trnitá cesta k demokracii

Poměry po roce 1968 se zásadně dotkly Československého rozhlasu. Postupně odešlo několik desítek pracovníků kvůli nevyhovujícímu kádrovému profilu. Jak píše Eva Ješutová, do vedoucích funkcí byli dosazeni stalinisté a většinou v nich setrvali až do druhé poloviny 80. let. Navíc hlavním kritériem pro přijímání nových redaktorů bylo členství v KSČ a politická aktivita. Ze strany Sovětského svazu byl znovu obnoven provoz rušiček.²⁶ Postupně komunisté převzali kontrolu nad chodem Československého rozhlasu po programové stránce tak, aby sloužil jako účinný moderní nástroj propagandy a agitace.²⁷ Tuto linii si rozhlas držel až do konce roku 1989.

„Kádrové čistky“ postihly i rozhlas ve východních Čechách. Zatímco v Hradci Králové vysílalo plnohodnotné studio Československého rozhlasu, v pardubickém

²² *Česká televize 24 : Vysílání rozhlasu při srpnové invazi: Obálka na jméno Pavel* [online]. Česká televize, c2009 , 20. 8. 2008 [cit. 2009-03-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.ct24.cz/srpen-1968/media/25965-vysilani-rozhlasu-pri-srpnove-invazi-obalka-na-jmeno-pavel/>>.

²³ JEŠUTOVÁ, Eva. Slovníková příručka k československým dějinám 1948-1989 : Československý rozhlas. *Ústav pro soudobé dějiny AV ČR* [online]. 2006 [cit. 2009-03-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.usd.cas.cz/slovnikova-prirucka-k-ceskoslovenskym-dejinam-1948-1989>>.

²⁴ Od mikrofonu k posluchačům..., s. 515.

²⁵ *Tamtéž*, s. 537.

²⁶ Během Pražského jara byla zrušena cenzura a tím byl také ukončen provoz rušiček zahraničního vysílání. In. *Na vlnách rozhlasu...*, s. 134.

²⁷ *Dějiny českých médií v datech...*, s. 89.

regionu fungoval rozhlas po drátě²⁸. Po odchodu schopných rozhazových novinářů se okresní vysílání stalo součástí redakce regionálních novin Zář. Jak píše Ludmila Kutálková: „Rozhlasová vysílání museli připravovat stejní redaktoři novin Zář a ti, na něj pohlíželi jako na nutné zlo a přítěž své vlastní práce ... vysílání mělo neustále klesající tendenci, až se dostalo na úroveň obyčejného hlášení bez jakékoli invence.“²⁹

Za normalizace znovu rostl význam vysílání zahraničních rozhlasů – především pak BBC, Svobodné Evropy a Hlasu Ameriky. Československé redakce v těchto médiích se rozrostly o nové novináře, kteří po roce 1968 emigrovali z Československa. I když jejich vysílání bylo rušeno, stalo se důležitým zdrojem nezávislých informací a zpráv. Mělo trochu oslabit „želenou oponu“, která Evropu rozdělila.

1.4.1 Sametová revoluce

Během Sametové revoluce na konci roku 1989 sehrály důležitou roli právě zahraniční rádia: Svobodná Evropa, BBC a Hlas Ameriky. Československý rozhlas byl až do poslední chvíle pod vlivem komunistů a o situaci v zemi informoval zkresleně. 17. listopadu 1989, kdy byla brutálně potlačena studentská demonstrace v ulicích Prahy, odvysílal Československý rozhlas zprávu o událostech až krátce před půlnocí. Ta obsahovala pouze agenturní informace ČTK.³⁰ A zamlčela informace o brutálním potlačení demonstrace i zranění demonstrantů.³¹ Zdiskreditovanému rozhlasu³² veřejnost nevěřila, a proto se svými výzvami obracela na české vysílání právě zahraničních radií. Především pak na Svobodnou Evropu, která odvysílala rozhovory s českou opozicí v čele s Václavem Havlem, disidenty a informovala o skutečných

²⁸ Rozhlas po drátě byl budován od poloviny 50. let čs. vládou jako prvek obranyschopnosti republiky, politické resp. ideologické požadavky a poslechovou národních vysílačů. Jeho sítě byly napájeny samostatným zdrojem a pořídit „rozhlas po drátě“ vyšlo koncesionáře levněji než koupit krystalový přijímač. Byl budován na veřejných místech – v továrnách, úřadech, nádražních halách apod.

²⁹ KUTÁLKOVÁ, Ludmila. *Okresní a rozhlasové vysílání v Pardubicích v 80. letech a následné zřícení soukromých rozhlasových stanic Radio Profil a Radio Panag*. Praha, 1994. 81s. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd. s. 11. (dále jen Kutálková)

³⁰ RŮŽIČKA, Daniel. Sametová revoluce 1989: situace v Československém rozhlase . *Totalita.cz* [online]. neuveдено [cit. 2009-04-18]. Dostupný z WWW:

<http://www.totalita.cz/1989/1989_tv_198911_01.php> et *Dějiny Českého rozhlasu* [online]. Radio Prague, c1996-1997 [cit. 2009-04-18]. Dostupný z WWW:

<<http://archiv.radio.cz/doma/radio/historie.html>>.

³¹ Od mikrofonu k posluchačům... , s. 398.

³² Ve stejné situaci se octila i Československá televize.

událostech v Československu.³³ Svobodná Evropa tak zastoupila v bojích za demokracii Československý rozhlas, který poprvé nestál v centru dění, společenských a politických změn.

³³ Svobodná Evropa například odvysílala záznam z uzavřeného zasedání ÚV KSČ, kde generální tajemník Miloš Jakeš odpovídal na dotazy z pléna. Jeho výroky pak dlouho obveselovaly národ. In. Na vlnách rozhlasu..., s. 138.

2 Kulturně-politické klima v Československu

2.1 Úpadek společnosti po roce 1968

Světlé momenty roku 1968 podupala vojska Varšavské smlouvy. Popření srpnových událostí, stranické a policejní čistky, komunistické prověrky, politické procesy, likvidace nezávislých a mládežnických organizací, přísná propaganda, zavedení tvrdé cenzury, která postihla všechny kulturní oblasti – to byla „odveta“ za Pražské jaro. Zvedla se nová vlna emigrace. Do exilu odešli tisíce lidí – od obyčejných dělníků, přes novináře, až po umělce a vědce. Normalizace byla krokem zpět do padesátých let.

Reakcí na tyto drastické „čistky“ ve společnosti bylo vytvoření jakési „nelegální“ opozice – takzvaný disident. Jednalo se především o intelektuály, kteří zásadně nesohlasili s okupací Československa vojsky „spřátelených“ zemí Varšavské smlouvy, státní politikou a životními postoji, která hlásila komunistická propaganda. Mezi nimi byl dramaturg Václav Havel, filosofové Jan Patočka, Ladislav Hejdánek, Vendelín Komeda, spisovatelé Jaroslav Škvorecký, Pavel Kohout, Ludvík Vaculík, politologové Zdeněk Mlynář, Petr Uhl nebo i bývalý ministr zahraničních věcí Jiří Hájek a mnoho dalších. Protože kritizovali stání zřízení a snažili se upozornit především na porušování lidských práv, byli postaveni na okraj společnosti a pronásledováni režimem. Tito lidé pak také stáli u vzniku Charty 77.

Stav společnosti po roce 1972 nebyl příznivý pro rozvíjení opozičních aktivit. Jak píše Milan Otáhal, lidé se soustředili na uspokojování svých materiálních potřeb, stoupl zájem o chaty a chalupy, kde lidé pocítovali větší pocit svobody, vzrostl i počet aut. Vládnoucí skupina uzavřela s občany jakousi „společenskou smlouvu“. Zbavila je do jisté míry existenčních starostí, zabezpečila určitý životní standard a na oplátku požadovala apolitičnost, rezignaci na účast ve veřejném a politickém životě. Zcela se změnila hodnotová struktura, většina obyvatelstva se vzdala demokracie a lidských svobod ve prospěch hodnot materiálních.³⁴

³⁴ OTÁHAL, Milan. *Opozice, moc, společnost 1969-1989: Příspěvek k dějinám "normalizace"*, Praha: Maxdorf, 1994. s. 22 - 30.

2.2 Hudební underground

Jako protiváha oficiální kultuře se v této době vytváří „underground“ neboli kultura „podzemí“. Jak píše Monika Kořarová ve své diplomové práci byl především hudební underground (a vůbec životní styl s ním spojený) bolševickými strukturami nenáviděn po celé období své existence, i přestože nebyl politickým hnutím, které by bylo vědomě namířeno proti stávajícímu politickému vedení. „Jádrem undergroundu byla především vysokoškolská a učňovská mládež, která byla nespokojena s establishmentem jako takovým a své hodnoty zaměřovala proti hodnotám konzumní společnosti.“³⁵

Hudební underground reprezentovala především (dnes už legendární) kapela The Plastic People of the Universe. Mladé lidi spojoval zájem o západní rockovou hudbu, nechtěli ustupovat ze svých názorů, které nevyhovovali režimu a díky tomu se vyloučili z „oficiální“ kultury. Také je spojovala i solidarita s postiženými policejní diskriminací, píše Petr Blažek ve svém textu o undergroundu.³⁶ Protože tyto kapely nedostaly oficiální povolení k vystupování, pořádaly soukromé koncerty a festivaly pro své známé a přátele. Po jednom z nich byli v roce 1976 pozatýkáni všichni členové kapely The Plastic People of the Universe a mnoho dalších, kteří se na koncertu podíleli. Na podzim se členy „plastiků“ byl veden soudní proces. Nakonec byli za výtržnictví odsouzeni do vězení. Nejvyšší trest a to 18 měsíců dostal Ivan Jirous, manažer kapely.³⁷

Proti perzekuci undergroundu se zvedla vlna odporu vedená Václavem Havlem. V dopise, který zaslal německému spisovateli Heinrichu Böllovi, žádal o podporu evropskými umělci, protože šlo o osoby, které nebyly veřejně známy, a byly proto snáze postižitelné. Dopis podepsal i Jaroslav Seifert, Jan Patočka nebo Pavel Kohout. „Perzekuce hudebního undergroundu tak dala popud k sjednocení opozičních proudů a byla jedním z podnětů, který vedl k založení Charty 77.“³⁸

³⁵ KOŘAROVÁ, Monika. *Hudební underground, nezávislé iniciativy a Charta 77 ve Východních Čechách*. [s.l.], 2006. 135 s. Vedoucí diplomové práce PhDr. Jan Kalous. Dostupný z WWW: <http://www.bumbum.cz/underground/?page=o_undergroundu>. (dále jen Hudební underground...)

³⁶ BLAŽEK, Petr. Slovníková příručka k československým dějinám 1948-1989 : Underground. *Ústav pro soudobé dějiny AV ČR* [online]. 2006 [cit. 2009-06-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.usd.cas.cz/slovnikova-prirucka-k-ceskoslovenskym-dejinam-1948-1989>>.

³⁷ Česká televize. *The Plastic People of the Universe : Příběh kapely, která proti své vůli tvořila dějiny* [online]. Česká televize, ??? [cit. 2009-06-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/specialy/plasticpeople/vdatech/1976.php>>.

³⁸ OTÁHAL, Milan. Slovníková příručka k československým dějinám 1948-1989 : Proces s undergroundovou hudební skupinou The Plastic People of the Universe. *Ústav pro soudobé dějiny AV ČR*

V prostoru východních Čech hudební underground tvořil jakousi komunitu lidí, kteří se scházeli po hospodách, navzájem se navštěvovali a šířili samizdatové materiály (tiskoviny, ilegální nahrávky západního rozhlasu aj.), píše Monika Kotárová ve své diplomové práci. Téměř ve všech regionech vznikaly v průběhu 70. let a více pak v 80. letech bigbeatové kapely roztočivých názvů (Bohuna řekla, že jo, Druhá směna kovošrotu, Rozmazané děti, Gutalax, Gun Dreams aj.). Některé měly povolení veřejně vystupovat, některé ne, některé byly zakázány a jejich členové perzekuováni. Kromě hudebních formací vznikala také alternativní divadla (např. v Hradci Králové soubor Obsazeno, v Pardubicích divadlo Antenal) a různé kluby, které pořádaly bigbeatové koncerty. Z této komunity „mániček“ se pak etablovali lidé, kteří po revoluci založili právě Radio Panag.

2.3 Charta 77

6. ledna 1977 pak bylo poprvé zveřejněno prohlášení Charty 77. Poukazuje především na upírání občanských práv a svobod, které byly přijaty v roce 1975 na konferenci v Helsinkách a na podzim roku 1976 pak zveřejněny ve Sbírce zákonů ČSSR.

„Zcela iluzorní je např. právo na svobodu projevu, zaručované článkem 19 prvního paktu: Desítkám tisíc našich občanů je znemožněno pracovat v jejich oboru jen proto, že zastávají názory odlišné od názorů oficiálních. Jsou přitom často objektem nejrozmanitější diskriminace a šikanování ze strany úřadů i společenských organizací; zbaveni jakékoli možnosti bránit se, stávají se prakticky obětí apartheidu.“³⁹

Analyzuje i další porušování úmluv jako upírání práv na vzdělání mladým lidem, kteří nezastávají oficiální názory anebo dokonce jsou trestáni za názory svých rodičů, poukazují na potlačování svobody veřejného projevu centrálním řízením sdělovacích prostředků, upírání svobody náboženského vyznání nebo zasahování do soukromého života, do rodiny, domova nebo korespondence jako bylo například odposlouchávání telefonů, prohlídky bytů aj. Vadí jim, že nestrannost justičních orgánů a jejich činnost nebyla regulována zákony. Z odpovědnosti za tyto poměry v zemi viní především politickou a státní moc.

[online]. 2006 [cit. 2009-06-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.usd.cas.cz/slovníkova-prirucka-k-ceskoslovenskym-dejinam-1948-1989>>.

³⁹ Podpisy: *Prohlášení Charty 77* [online]. Libri prohibiti, 2007, 6. 1. 2007 [cit. 2009-06-12]. Dostupný z WWW: <<http://libpro.cts.cuni.cz/charta/index.htm>>.

Charta jako taková se ale prohlašovala za apolitické sdružení lidí se společným přesvědčením bránit občanská a lidská práva. Neměla být proto považována za základnu opoziční politické činnosti.

Jejími mluvčími se stali Jiří Hájek, Václav Havel a Jan Patočka. V den zveřejnění podepsalo Chartu 242 signatářů a do 17. listopadu pak na 1900 osob.⁴⁰ Okamžitě začalo zatýkání a výslechy lidí, kteří se k chartě přihlásili – především pak jejich hlavních signatářů, policejní pronásledování, odposlechy, prohlídky bytů aj.

Ve světě byl ohlas na vznik Charty obrovský a její význam byl srovnáván s Pražským jarem, píše Blanka Císařová.⁴¹ „Neocenitelnou pomoc Chartě poskytovaly zahraniční agentury a zejména české vysílání Hlasu Ameriky, Svobodné Evropy, BBC, Deutsche Welle aj. Všechny emigrantské noviny a časopisy přinášely zprávy z domova, zejména *Listy Jiřího Pelikána* v Římě a *Svědectví P. Tigrida* v Paříži publikovaly dokumenty o Chartě a komentáře o veškerém nezávislém hnutí v Československu.“

Avšak v Československu byla Charta hanobena všemi možnými prostředky, především pak v rozhlase, televizi i tištěných médiích. Vznikla takzvaná Anticharta, která odsuzovala „pamflet Charty 77 a zrádce republiky“.⁴² Komunistický režim se snažil zahladit revoluční nálady a důsledně pronásledoval všechny, kteří se k Chartě přihlásili. Vše vyvrcholilo v roce 1979, kdy bylo odsouzeno šest lidí za aktivity ve Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných (VONS). Petr Uhl byl odsouzen na 5 let, Václav Havel na 4 a půl roku, Václav Benda na 4 roky, Jiří Dienstbier a Otta Bednářová na 3 roky odnětí svobody nepodmíněně, Dana Němcová na 2 roky se zkušební dobou pěti let.⁴³

Důsledné represe na konci 70. let celkem zdárně umlčely disidenty a protestující inteligenci až do poloviny osmdesátých let.

⁴⁰ BLAŽEK, Petr. *Podpisy: Prohlášení Charty 77* [online]. Libri prohibiti, 2007, 6. 1. 2007 [cit. 2009-06-11]. Dostupný z WWW: <<http://libpro.cts.cuni.cz/charta/index.htm>>.

⁴¹ CÍSAŘOVÁ, Blanka. *Slovníková příručka k československým dějinám 1948-1989 : Charta 77. Ústav pro soudobé dějiny AV ČR* [online]. 2006 [cit. 2009-06-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.usd.cas.cz/slovníkova-prirucka-k-ceskoslovenskym-dejinam-1948-1989>>.

⁴² *Nezapomeňte.cz : Reakce na Chartu 77* [online]. Opona, o.p.s., c2009 , 31.3.2009 [cit. 2009-06-11]. Video. Dostupný z WWW: <http://nezapomente.cz/zobraz/reakce_chart>.

⁴³ PETR, Blažek. *VONS.cz : Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných* [online]. c2007 , 17.5. 2009 [cit. 2009-06-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.vons.cz/kalendarium>>.

2.4 Cesta k Sametové revoluci

Až nástup Michaila Gorbačova do čela KSSS v roce 1985 předznamenal postupné uvolňování společenských poměrů. Jak píše Jiří Suk⁴⁴, nová Gorbačovova reformní politika (perestrojka), která proklamovala svobodu slova, měla demokratizovat KSSS (glasnost') a nově uspořádat vztahy Východu se Západem. Měla ale opačné účinky. Demokratizační tendence vyzvedly sociální a ekonomické problémy. Také se mezi lidmi prohlubovala společenská deziluze, přestávali se bát říkat své názory.

Napjatou společenskou atmosféru přibližuje například dokumentární film Jana Špály nazvaný „Největší přání“. Mladí lidé v létě 1989 otevřeně kritizují společenské zřízení. Vadí jim všudypřítomný strach z perzekuce, nemožnost svobodně vyjádřit svůj politický názor, či životní postoj, absence demokracie, porušování lidských práv, nemožnost uplatnit se podle svých představ ve společnosti. Mladí lidé si přáli cestovat, poznávat západní kulturu. Přáli si změnu.⁴⁵

Jak vysvětluje Milan Otáhal v rozhovoru pro *Hospodářské noviny*,⁴⁶ revoluci nepodnítili disidenti, ale právě mladí lidé a studenti. Podle něj se v disidentu neprosadila síla (pozn. apolitičtí chartisté), která by od obrany lidských práv byla ochotná přejít ke skutečné politice. „Více působilo to, že šlo o novou generaci, která vyrostla v normalizačním režimu, jenž jí neměl co nabídnout, neposkytl jí žádný prostor k svobodné realizaci. Co ale hrálo velkou roli, to byla hudba. Zejména rockové kapely pohybující se na hranici ilegality. Mladí lidé chodili na koncerty kvůli pocitu svobody a při rozhánění různých akcí, zakazování hudebníků jejich odpor narůstal. Skoro bych souhlasil s tezí, že rock u nás porazil komunismus,“ tvrdí Milan Otáhal.

Situace v Československu byla po roce 1985 velmi rozpačitá. Gorbačov začal prosazovat „glasnost“, ale českoslovenští politici, kteří často byli do svých funkcí dosazeni po Pražském jaru, viděli v jeho reformách nebezpečí. Jak říká Jiří Suk: „Jistě

⁴⁴ SUK, Jiří. Slovníková příručka k československým dějinám 1948-1989 : Demokratická revoluce v Československu 1989. *Ústav pro soudobé dějiny AV ČR* [online]. 2006 [cit. 2009-06-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.usd.cas.cz/slovníková-příručka-k-československým-dejinám-1948-1989>>.

⁴⁵ Dokument Jana Špály nazvaný Největší přání je svědectvím dvou generací, která zažila „liberalizaci komunismu“. Autor pokládá v roce 1964 a 1989 stejnou otázku: „Jaké je vaše největší životní přání?“ Posledním dnem natáčení je 17. listopadu. 1989. Dokument vznikl v roce 1990. Snímek je do 31. 12. 2009 dostupný na internetových stránkách České televize, dostupný z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/speciály/jedensvet2009/vyrovnani-s-minulosti/f-3-nejvetsi-prani>>.

⁴⁶ LESCHTINA, Jiří. Milan Otáhal: Byla to revoluce bez revolucionářů. *Hospodářské noviny* [online]. 2004, [cit. 2009-06-13]. Dostupný z WWW: <http://hn.ihned.cz/c3-15200660-500000_d-milan-otahal-byla-to-revoluce-bez-revolucionaru>. ISSN 1213-7693.

by rádi mladšímu a nezkušenému soudruhu Gorbačovi poradili, kam povedou experimenty se svobodou slova, ale v tom jim bránilo vazalské postavení.⁴⁷ Demokratizačních změn se obávali, protože v nich (správně) tušili svůj konec, a tak se snažili vše možné bránit. Proto také ke změnám v Československu došlo až ke konci roku 1989. Dávno po té, co Polsko nebo Maďarsko mělo nové vedení.

2.5 Revoluční rok 1989

2.5.1 Naši sousedé

Už od konce roku 1988 se začínají projevovat změny, které nastartovala Gorbačova „přestavba“. V Polsku se ustavila silná odborová organizace Solidarita, která na začátku roku 1989 zahájila jednání „u kulatého stolu“ s komunistickými předáky. Navazovala na požadavky z let 1980-1981 (zrušení cenzury, svoboda tisku, přístup opozice do médií, likvidace nomenklatury a organizačních monopolů, svoboda sdružování, nezávislá územní samospráva, ekonomická reforma atd.). Solidarita chtěla působit jako nátlaková skupina, která přiměje režim uvolnit společenské poměry. V červnu pak přesvědčivě vyhrála první svobodné volby v čele s Lechem Walesou.

Podobný model diskuze „u kulatého stolu“ převzalo i Maďarsko. Tady vzešly hlavní impulsy od vládnoucí Maďarské socialistické dělnické strany (MSDS), která pod tlakem veřejnosti uznala pluralitní systém už na začátku roku 1989. Jednání nově ustavených stran o podobě tu trvalo dlouho. První svobodné volby se podařilo uspořádat až na jaře 1990, kdy v nich výrazně uspělo pravicové Maďarské demokratické fórum.

Ve východním Německu se daly věci do pohybu v létě. Maďarsko totiž v květnu odstranilo zátarasy na rakouských hranicích a umožnilo mnoha lidem odejít na Západ. Protože přechod hranic nebyl již tak riskantní, začali Němci z Východního Německa hromadně odcházet. Jiří Suk přirovnává jejich odchod k exodu.⁴⁸ 9. listopadu po masových demonstracích byla stržena Berlínská zeď – symbol „železné opony“. V

⁴⁷ SUK, Jiří. Od nemožnosti politiky k politice jako umění možného: Paradoxní život občana Václava Havla v letech 1969-1992. In GJURIČOVÁ, Adéla, KOPEČEK, Michal et al. *Kapitoly z dějin české demokracie po roce 1989*. 1. vyd. [s.l.] : Paseka, 2008. s. 30. ISBN 9788071858768.

⁴⁸ SUK, Jiří. Slovníková příručka k československým dějinám 1948-1989 : Demokratická revoluce v Československu 1989. *Ústav pro soudobé dějiny AV ČR* [online]. 2006 [cit. 2009-06-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.usd.cas.cz/slovníková-příručka-k-ceskoslovenským-dejinám-1948-1989>>.

březnu 1990 se v NDR konaly volby, v nichž výrazným způsobem uspěla Křesťanskodemokratická unie (CDU) západoněmeckého kancléře Helmuta Kohla.

2.5.2 Kulatý stůl „po Česku“

Rok 1989 začal v Československu horkým Palachovým týdnem⁴⁹, kdy probuzená občanská veřejnost přišla na Václavské náměstí demonstrovat nespokojenost s komunistickým režimem. Státní moc shromáždění brutálně rozehnala a začalo zadržování a zastrasování účastníků. Ihned byl zatčen Václav Havel a ve vykonstruovaném procesu byl odsouzen k devíti měsícům ve vězení.⁵⁰ Strhla se vlna protestů po celém světě, a protože komunistický režim nechtěl vyprovokovat další, Havla po uplynutí poloviny trestu propustil.

Koncem června pak byla ve Svobodné Evropě a Hlasu Ameriky zveřejněna petice Několik vět, na které se dohodli pánové Václav Havel, Alexandr Vondra a Jiří Křížan. Její text vědomě navazoval na text Ludvíka Vaculíka Dva tisíce slov. Nová petice formulovala požadavky k provedení důsledných systémových změn a k zahájení dialogu s mocí za svobodu a demokracii.

41 let trvalo Čechoslovákům sebrat odvahu a říci hlasitě „NE!“ komunistickému režimu. K nevyhnutelnému střetu s politickou mocí došlo 17. listopadu, kdy byla brutálně potlačena studentská manifestace k 50. výročí zavření vysokých škol nacisty. O dva dny později pak v Praze vzniklo Občanské fórum (OF)⁵¹, které mělo sjednotit iniciativy, jež režim kritizovaly, a připravit je na jednání „u kulatého stolu“, tak jako tomu bylo v Polsku. 29. listopadu pak na mimořádné schůzi sněmoven FS ČSSR byly schváleny změny v Ústavě ČSSR. Byla zrušena vedoucí úloha KSČ a v Národní frontě, výchovy v duchu marxismu-leninismu, bylo schváleno společné prohlášení k současné vnitropolitické situaci, zřízena komise pro dohled na vyšetřování zákroku 17. listopadu. 7. prosince pak podala vláda demisi a 29. prosince byl zvolen novým prezidentem Václav Havel. V červnu 1990 se pak konaly první svobodné volby, které vyhrálo OF v Česku a Veřejnost proti násilí na Slovensku.

⁴⁹ Jan Palach, student Univerzity Kalovy, se nedokázal vyrovnat s okupací Československa a demonstrativně se v lednu 1969 upálil.

⁵⁰ ⁵⁰ SUK, Jiří. Od nemožnosti politiky k politice jako umění možného: Paradoxní život občana Václava Havla v letech 1969-1992. In GJURIČOVÁ, Adéla, KOPEČEK, Michal et al. *Kapitoly z dějin české demokracie po roce 1989*. 1. vyd. [s.l.] : Paseka, 2008. s. 30. ISBN 9788071858768.

⁵¹ Na Slovensku byla založena iniciativa Veřejnost proti násilí

2.6 Porevoluční společnost – doba nových možností

Společnost po revoluci utrpěla politický, ekonomický, sociální i kulturní šok. O slovo se přihlásila demokracie, kapitalismus, sociální „nejistoty“ (nezaměstnanost, zvýšení cen...) a západní kultura. Mnoha lidem se obrátil svět naruby; na co byli „zvyklí“ tu najednou nebylo. Jiní lidé vycítili příležitost a začali podnikat, cestovat, studovat a snažili se realizovat sny, které za komunismu nemohli.

V „nové době“ se zdálo, že všechno je možné a vlastně také nic. Petra Dominiková, ve své stati o české kinematografii po roce 1989, popisuje v reflexi filmů společenské změny, které byly, resp. stále jsou pro tuto dobu příznačné. „Pokud se v současných filmech zobrazují pozitiva nové doby (možnost cestování, podnikání, svoboda projevu apod.), děje se tak zpravidla bez nějakého komentování či údivu, s překvapující samozřejmostí. Spíše se hledají „negativa pozitiv“: můžeme cestovat, ale nemáme peníze a neznáme jazyky; můžeme podnikat, ale nevíme jak a podvodníci na nás číhají na každém kroku; máme svobodu projevu, ale také strach, že „se to obrátí“ a „i stěny mají uši“. Naopak na negativa nového režimu (nezaměstnanost, bezdomovectví, takzvané „převlékání kabátů“, zdražování apod.) se v současných filmech poukazuje poměrně často.“⁵² Začala se objevovat nová témata jako násilí, drogy, sexualita (homosexualita), rasismus, anarchie, korupce aj.

Podle Petra Saka přinesla změna politického a ekonomického systému i změnu hodnotového systému a sociálních norem. Každá generace se pak s těmito změnami vyrovnávala rozdílně. Zatímco mladá generace tuto změnu přivítala a byla pouze novým zdrojem socializačních procesů, u starších generací docházelo při adaptaci na nové společenské poměry ke konfliktu osobnosti vyprofilované „minulým režimem“. „Modální osobnost měla interiorizované sociální normy a hodnoty společnosti, která již reálně neexistovala a obklopovala je společnost s jinými sociálními normami, hodnotami, světonázorem a ideologiemi... Zatím co u generace mládeže se jednalo o socializaci, u starších generací se vlastně jednalo o resocializaci.“⁵³

⁵² DOMINIKOVÁ, Petra. „Máme demokracii, ne?“ Současnost v české kinematografii po roce 1989. In GJURIČOVÁ, Adéla, KOPEČEK, Michal. *Kapitoly z dějin české demokracie po roce 1989*. 1. vyd. Praha a Litomyšl: Paseka, 2008. s. 176-177.

⁵³ SAK, Petr. Mládež a média. In JIRÁK, Jan, et al. *10 let v českých médiích*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. s. 103.

Doba postkomunismu byla jedinečná, a proto složitá, možná až chaotická. Nikdo nevěděl, jak společnost po 41 letech „nenásilně“ demokratizovat, transformovat na tržní mechanismy kapitalismu a jak se vypořádá s novými možnostmi, které ji revoluce přinesla.

3 Proměny rozhlasové krajiny po roce 1989

3.1 Počátky soukromého vysílání

Bouřlivé změny roku 1989 přinesly zásadní proměnu střední a východní Evropy po pádu komunistu. Demokracie se přihlásila o slovo téměř ve všech zemích bývalého sovětského bloku. Demokratický systém pak předurčil i změnu mediální krajiny tímto směrem. Před Sametovou revolucí byla média, především pak rozhlas a televize, podřízena státu – komunistické moci. Po roce 1989 se změnou myšlení a hlavně nových zákonů vznikl prostor pro soukromý sektor (duální systém⁵⁴).

Jak píše Eva Ješutová, k prvním změnám dochází krátce po listopadu 1989, kdy byl jmenován nový předseda Federálního úřadu pro tisk a informace (FÚTI) Miroslav Kusý, člen OF. V březnu roku 1990 pak byl zásadně novelizován tiskový zákon (č. 86/1990 Sb.)⁵⁵ Na Úřadu předsednictva federální vlády vzniklo oddělení státní informační politiky při odboru vzdělanosti, kultury, zdraví a informací. Protože nový zákon o rozhlasovém a televizním vysílání teprve vznikal, byla zřízena mezirezortní konkurzní komise pro výběr uchazečů o nestátní rozhlasové a televizní vysílání na území ČSFR.

Přesto už v lednu roku 1990 dochází k prolomení monopolu Československého rozhlasu. Tedy ještě před zřízením Mezirezortní Komise. Martin Brisac, ředitel francouzské soukromé rozhlasové stanice Europe 2, podepsal dohodu s ředitelem Československého rozhlasu Karlem Starým. Rozhlas na základě této smlouvy uvolnil soukromé stanici pražský kmitočet 88,2 MHz a od 21. března 1990 začal vysílat svůj francouzský program. Europe 2 tak obešla oficiální povolení vlády, která s tímto krokem nesouhlasila. Stanice pod českým názvem Evropa 2 dostala o rok později od komise povolení k experimentálnímu vysílání. Dalším důležitým momentem byl vstup

⁵⁴ Jde o koexistenci veřejnoprávních a soukromých médií

⁵⁵ Jednalo se například o p. 2 „o rozvíjení socialistického vědomí občanů v duchu zásad její ústavy a idejí politiky KSČ jako vedoucí síly“ In. Od mikrofonu k posluchačům..., s. 399.

Svobodné Evropy (1. srpna 1990) na mediální scénu, která na základě povolení federální vlády, začala využívat neobsazené vysílače Československého rozhlasu.⁵⁶

Jak píše Václav Moravec: „Po červnových volbách v roce 1990 sílil tlak zájemců o provozování privátních elektronických médií na státní instituce, aby co nejdříve zahájily rozsáhlou demonopolizaci a deetatizaci rozhlasového a televizního vysílání.“ Meziřesortní komise k 29. srpnu 1990 obdržela 45 žádostí o rozhlasové vysílání a 35 společností žádalo o televizní vysílání. Spory o to, jak bude uspořádána federace, oddalovala novou legislativu, která by formovala rodící se mediální trh. Někteří provozovatelé nevydrželi čekat a objevil se fenomén „pirátského vysílání“.⁵⁷ Na konci roku 1990 začalo bez řádného povolení vysílat v Praze Rádio Stalin⁵⁸ (později Rádio Ultra, resp. Rádio 1), na jihu Čech Rádio Podzemí (později Rádio Faktor). Těmto stanicím pak meziřesortní komise dodatečně udělila bez řádného licenčního řízení povolení na experimentální vysílání.⁵⁹ Protože tlak veřejnosti na pluralitu vysílání sílil, ještě před přijetím zákona č. 468/1991 sb. o provozování rozhlasového a televizního vysílání, komise udělila bez jasného právního rámce licence celkem 35 rozhlasovým stanicím.

3.2 Transformace rozhlasového vysílání na východě Čech

V Hradci Králové vysílal na konci roku 1989 pouze Československý rozhlas, pro který sametová revoluce znamenala zásadní převrat tak, jako tomu bylo na ostatních jeho stanicích. Rok 1990 byl rokem zásadních personálních, organizačních i programových změn. Do čela studia byl zvolen Petr Haš, který se snažil hledat novou koncepci zpravodajství a publicistiky. Proto byly v roce 1992 založeny okresní redakce v Lanškrounu, Jičíně, Náchodě a Havlíčkově Brodě.⁶⁰

V Pardubicích a Chrudimi byla situace trochu jiná. Jak píše Ludmila Kutálková, tady do konce roku 1989 fungovalo studio, které vysílalo své programy „po drátě“ a podléhalo dohledu OV KSČ a ONV. Po politických změnách se ONV, resp. Okresní

⁵⁶ MORAVEC, Václav. Deset let duálního systému rozhlasového vysílání (1989-1999). *Svět rozhlasu: bulletin o rozhlasové práci*. Český rozhlas, Praha. 2000. s 8. (dále jen Deset let duálního systému...)

⁵⁷ Deset let duálního systému..., s. 9.

⁵⁸ Rádio Stalin začalo vysílat 19. října 1990 z bunkru pod Stalinovým pomníkem v Praze, orientovalo se na alternativní kulturu a byla takovým vzorem rádia Panag

⁵⁹ Od mikrofonu k posluchačům..., s. 400.

⁶⁰ *Tamtéž*, s. 517-518.

úřad přestal o rozhlas úplně zajímat a chtěl studio přenechat Hradci Králové. Členové rozhlasu ale chtěli, aby zůstal samostatný, a tak sepsali petici, která čítala přes 13 tisíc podpisů. V březnu 1990 pak na základě rozhodnutí zástupců okresních úřadů byly oba rozhlasové spojení pod společným názvem Radio Profil. Rozhlas po drátě na Pardubicku a Chrudimsku se tedy přeměnil na novou stanici Radio Profil, kterou už nezřizovaly Okresní výbory. Majiteli se stali Ludmila Zálešáková, redaktorka rozhlasu na Chrudimsku a Robert Vokáč, který poskytl finanční prostředky. Radio Profil (dnes Hey Profil) na jaře 1991 podalo k Mezirezortní komisi žádost o přidělení licence k vysílání, která jí byla udělena koncem května⁶¹. Protože stanice byla mezi prvními, dostala státní dotaci.⁶² 12. prosince pak Radio Profil začalo vysílat na frekvenci 96,6 FM a stalo se prvním soukromým rozhlasem ve Východních Čechách a pardubickém regionu.

7. července 1992 získala stanice BBC licenci pro vysílání v Hradci Králové a vstoupila v platnost licence pro celostátní vysílání stanice Radio Free Europe.⁶³

První privátní stanicí na Královéhradecku bylo Radio Labe, které získalo licenci k vysílání 1. října v roce 1992.⁶⁴ Držiteli licence se stali František Ťopek a Miroslav Purma. Stanice začala vysílat na jaře 1993. Podle programové stránky se stanice podobala formátu Rádía Profil. Podle všeho se ale zakrátko dostala stanice do finančních problémů a v polovině roku 1995 vysílání ukončila.⁶⁵

22. října 1992 vstoupila v platnost licence pro rozhlasové vysílání Radia Černá Hora, ta ale začala vysílat až v srpnu 1993.

10. prosince 1992 pak získalo licenci ke svému vysílání Radio Panag, které spustilo vysílání v červnu následujícího roku.

Během roku 1993 se východočeským posluchačům zásadně rozšířil výběr stanic. V té době už Českému rozhlasu v Hradci Králové a Rádiu Profil přibývalo několik konkurentů, se kterými se museli dělit o rozhlasové posluchače, reklamu i veřejný prostor. Postupně se ve východočeském éteru ozvalo BBC, Radio Svobodná Evropa, Rádio Labe, Radio Panag, Radio Černá Hora a v září zahájila vysílání první celoplošná soukromá stanice Radio Alfa (později Impuls), v říjnu následovala stanice Frekvence 1.

⁶¹ Dějiny českých médií v datech..., s. 100.

⁶² Podle Kutákové suma přesáhla 2,2 mil. korun.

⁶³ Dějiny českých médií v datech..., s. 106.

⁶⁴ Problematika licencí mezirezortních komisí. Praha: Rada pro rozhlasové a televizní vysílání, 1993. [online]. Dostupný z WWW: <http://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t0250_03.htm>

⁶⁵ HOŠTÁLEK, Ivan: Východočeský rádia v 90. letech? Boom a stagnace. RadioTV [online]. 09.04.2001 [cit. 2009-06-22]. Dostupný z WWW: <http://www.radiotv.cz/p_radio/r_obecne/vchodoesk-rdia-v-90-letech-boom-a-stagnace/>. et Dějiny českých médií v datech..., s. 107.

4 Radio Panag

4.1 Odkud vítr fouká...

Celá myšlenka, založit rockové rádio, má kořeny ještě v komunismu. Souvisí s nezávislými aktivitami, Chartou 77 a především s hudebním undergroundem na východě Čech.

Hlavním otcem myšlenky byl Lumír „Zilvar“ Sokol – jak jej pojmenovala Monika Kořarová⁶⁶ – nejaktivnější undergroundová „mánička“ osmdesátých let na Pardubicku. V roce 1985 v hospodě „U Zelený žáby“ založil se studentem konzervatoře Viktorem Martínkem kapelu s názvem Oscar Band. Poprvé kapela vystoupila na legendárním festivalu Májovka u Přelouče v roce 1986. Tady předvedla písně, které byly ovlivněny Festivalem druhé kultury, na kterém se kapela podílela i organizačně. Kapela pak koncertovala po hospodách, festivalech, narozeninách a svatbách až do prosince roku 1990, kdy se pod vlivem hektických událostí rozchází.⁶⁷

Kromě své kapely Oscar Band, Lumír „Zilvar“ Sokol působil jako jeden z organizátorů v „Pravcově domě“, kde se pořádaly folková a rocková vystoupení, různé projekce a přednášky. Jejich aktivity ale byly trnem v oku StB a tak klub ještě před revolucí na jaře 1989 rozpustila. Stejný osud postihl Klub přátel moderní hudby (KPMH), založený v polovině osmdesátých let při ZK ROH⁶⁸ Tesla Pardubice. Klub pořádal různé rockové koncerty, které byly napojeny na underground.⁶⁹ Jak mi Lumír Sokol prozradil, tyto kluby měli „legalizovat“ koncerty, které by za „normálních“ okolností pořádat nemohli.

Právě v Klubu přátel moderní hudby se setkal s dalšími lidmi, muzikanty, kteří po revoluci měli touhu založit své vlastní rádio, jako byli například Oldřich Bašta (kapela Gutalax), Miroslav „Pope“ Papež (kapela Gun Dreams), Ladislav Ministr (kapela Pihy) aj. A právě v době koncertů pořádaných KPMH se zrodila myšlenka o vlastním rádiu, byl to spíš takový sen: „...někdy v 87-86 roce jsme se o tom bavili, že pokud by to bylo,

⁶⁶ Hudební underground..., s. 74.

⁶⁷ *BumBum : Underground* [online]. c2006 [cit. 2009-06-23]. Dostupný z WWW: <http://www.bumbum.cz/underground/?page=cd/oscar_band>.

⁶⁸ Zavodní klub Revolučního odborového hnutí.

⁶⁹ Na koncertech vystupovaly kapely jako Už jsme doma, nebo Garáž s Mejlou Hlavsou. In. Hudební underground..., s. 82.

tak by to bylo dobrý. Nicméně nikdo z nás nepřepokládal, že se něco takového stane, za našeho života,“ prozradil mi při setkání Lumír Sokol. „Za komunistů tu byla velká absence takovýchle věcí, natož aby se v rádiu hrál nějaký bigbeat!“⁷⁰

4.2 Získání licence

Po sametové revoluci přišla velká šance splnit si sen. V roce 1990 založil Lumír Sokol Pardubickou nezávislou agenturu, která (tak jako za komunistů KPMH) pořádala rockové koncerty v širokém okolí Pardubic. Dokonce pravidelně vydávala čtyřstránkový plátek „Inforamtion Panag“. Agentura svoji kancelář měla v Domě dětí a mládeže ve Štolbově ulici.

V létě 1991 na festivalu v Lipnici se Lumír Sokol sekal se svým pozdějším společníkem Rostislavem Šebestyánem, který pracoval v Chrudimské firmě Coprosys. Tehdy se dohodly, že by chtěli společně založit rádio. Dalším impulsem v realizaci této myšlenky bylo vyhlášení výběrového řízení na udělení rozhlasové licence na frekvenci 91,6 FM. Po dlouhých diskuzích se rozhodli tuto licenci získat. Vytvořili tým lidí, kde byli mimo jiné Michal Kasas a Ing. Jan Král (technik), kteří začali pracovat na projektu nového rockového rádia – Radia Panag.

4.2.1 Návrh projektu

V návrhu projektu pro Radio Panag stojí: „Radio Panag vzniká jako další aktivita **P**ardubické **N**ezávislé **A**gentury s cílem zkvalitnění její dosavadní činnosti.“ Název rádia tedy vznikl jako zkratka prvních písmen názvu společnosti, která tu pořádala akce alternativní kultury. Radio Panag si kladlo za cíl: „...nabídnout svým posluchačům poslech těch alternativních směrů, které jsou v rozhlasovém vysílání, běžně slyšitelné v oblasti Pardubic, zastoupeny jen okrajově a především nepravidelně. Ve spolupráci s rockovým Klubem PANAG a dokončovaným nahrávacím studiem, chce tímto zefektivnit propagaci a start nových hudebních souborů...svou žádostí o licenci pro rozhlasové vysílání vyvíjí snahu navázat na tradici dosavadní činnosti započaté

⁷⁰ AA: Rozhovor s Lumírem Sokolem ze dne 26. ledna 2009

agenturou PANAG, a nadále ji rozvíjet. Chce svým vysíláním vyplnit mezeru v oblasti menšinových žánrů v regionu Pardubice.⁷¹

V návrhu se také samozřejmě objevuje ekonomická rozvaha, která přibližuje hospodaření rádia. Uvádí také výši investice do technického vybavení studia a náklady na další provoz jako jsou mzdy, autorské poplatky aj. Zdroje financování mají být kryty půjčkou 4 mil. Kčs, s 20procentním úrokem se splatností čtyři roky. Rádio Panag plánovalo tuto půjčku pokrýt z výnosů za prodej reklamního času.

Samozřejmě se návrh také zabývá programovou stránkou vysílání. Přepokládá přebírání zpravodajských informací z vysílání BBC, Hlasu Ameriky, českých tiskových agentur a „přehled tisku“ především pak s akcentem na kulturní události. Hudba bude záviset na výběru DJ, tedy jeho osobním vkusu. Během dne by se měly objevit i speciální hodiny s pořady – Burza práce, Blok podnikatelů, Hitparáda Radia Panag aj.

4.2.2 Finance a nedorozumění s licenci

K veřejnému slyšení o licenci ale chtěla RRTV, podle Lumíra Sokola, vidět i nějaký účet s penězi, který by tyto aktivity kryl. Nikdo z týmu, který pracoval na přípravách, žádným velkým obnosem peněz nedisponoval (bylo pouze dva roky po revoluci), a tak Lumír Sokol požádal o pomoc Radka Regenta, u kterého tehdy pracoval a který potřebnými penězi disponoval. Mladý podnikatel (nar. 1971) poskytl peněžní účet, tak aby návrh splňoval všechny náležitosti pro licenční řízení.

Rada na svém zasedání dne 10. prosince 1992 rozhodla přidělit licenci právě Radiu Panag, resp. společnosti Regent s.r.o. zastoupenou p. Michalem Kasou.⁷² „Licence byla udělena na základě nezbytnosti zajistit pluralitu programů v lokalitě Pardubicka a Hradecka. Radio Panag na rozdíl od ostatních žadatelů jediné nabídlo program obracející se k mladším posluchačům na rozdíl od společností Profil a Labe, působících v dané lokalitě.“⁷³ Tak znělo vyjádření RRTV, proč právě projekt Radia Panag uspěl.

Majitelem licence, pro vysílání na frekvenci 91.6 FM, se stal de facto Radek Regent, který byl jediným majitelem společnosti Regent s.r.o. Jak říká Lumír Sokol, došlo tu k velkému nedorozumění. Původně totiž chtěli získat licenci pro sebe, resp. pro

⁷¹ AA: Radio Panag: Návrh soukromé rozhlasové stanice pro region Pardubice. 1992. 7s. Kopie.

⁷² AA: Udělení licence k vysílání Radou pro rozhlasové a televizní vysílání. Praha 1992. Kopie.

⁷³ Problematika licencí meziresortních komisí. Praha: Rada pro rozhlasové a televizní vysílání, 1993. [online]. Dostupný z WWW: <http://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t0250_03.htm>.

agenturu PANAG, ale RRTV zapsala společnost Regent s.r.o. jako majitele licence, neboť poskytla účet s penězi. Lumír Sokol ale přiznal, že zajištění finančních prostředků bylo na nich. Radek Regent jen poskytl účet pro získání licence, nic víc.

Bohužel licenci převést Regent nemohl. Podle zákona č. 468/1991 sb. o provozování rozhlasového a televizního vysílání v § 10 odstavec 2 je licence nepřevoditelná. A tak majitelem rádia se stal člověk, který ve skutečnosti o radio nestál a neměl o něj zájem.⁷⁴

⁷⁴ Podle výpovědi několika zaměstnanců, p. Regent občas rádio poslouchal, ale vůbec nevěděl co se vlastně v rádiu děje.

4.3 Startujeme...

Po novém roce se rozeběhly přípravy pro vysílání. 26. ledna 1993 byla založena společnost RADIO PANAG, spol. s r.o., která měla vysílání radia a další jeho aktivity administrativně zaštitit. Majiteli „provozní společnosti“ se stali Lumír Sokol a Rostislav Šebestyán.⁷⁵ Začalo hledání finančních sponzorů, hledání prostorů pro studio, nákup techniky a první konkurzy na obsazení pracovních pozic. První finanční prostředky na „rozjezd“ rádia v podstatě kryly půjčky pánů Sokola a Šebestyána, resp. společnosti Radio Panag, spol.s.r.o.

4.3.1 Prostory

Původně mělo Radio Panag sídlit v ulici Mezi mosty v Pardubicích v prostorách bývalé továrny, blízko hotelu Zlatá Štika. Chtěli tu totiž také otevřít prodejnu s hudbou a alternativní literaturou, videopůjčovnu, malý rockový klub, nebo dokonce i cestovní kancelář. Celá koncepce totiž chtěla provázat všechny aktivity agentury Panag a Radia Panag.⁷⁶ Prostory se ale v této části Pardubic nepodařilo získat a tak celá myšlenka zkrachovala.

První studio Radia Panag vzniklo ve sklepě jednoho z domů vedle kina Jas v ulici Bratřanců Veverkových. Jak to nazval moderátor Jiří Ševčík: „Byl to doslova underground, to rádio vysílalo ze sklepa.“⁷⁷ V diplomové práci Ludmily Kutálkové popisuje herečka Růžena Nosková prostory jako „malinkatý kumbálek, jakási mučírnička pro postiženého“.⁷⁸

Rádio se v říjnu roku 1993 pak přestěhovalo do větších prostor po bývalé mateřské školce na rohu ulic Smilova a Sladkovského. Tady už měli svoji kancelář i obchodníci, moderátoři, zprávaři, byla tu kuchyňka i zasedací místnost.

⁷⁵ AA: Smlouva o převodu licence k lokálnímu rozhlasovému vysílání na VKV v Pardubicích. Pardubice, 1993. Kopie.

⁷⁶ AA: Rozhovor s Lumírem Sokolem ze dne 26. ledna 2009.

⁷⁷ AA: Rozhovor s Jiřím Ševčíkem ze dne 29. ledna 2008.

⁷⁸ Kutálková, s. 51.

4.3.2 Technika

Právě vysílací technika byla největší položkou v rozpočtu Radia Panag. Technické vybavení studia bylo financováno úvěrem, resp. leasingem u společnosti Radiobanka a.s. Hradec Králové.⁷⁹ V původním návrhu je počítáno se základním vybavením hardwaru i softwaru pro vysílání za více než 3 miliony Kčs.

Podle Miroslava Papeže⁸⁰ vybavení dodala společnost Mediatech, spol. s.r.o. z Chrudimi, která se dodnes specializuje na ozvučení divadel, velkých sálů, rozhlasových a nahrávacích studií. Na tu dobu bylo studio začínajícího Radia Panag vybaveno velice kvalitní technikou. „Tam byla spousta věcí, která byla nadčasová – CD playery, DAT playery – to byla technologická špička, to vydrželo strašně moc... například tam byl typ mikrofonu, na který Michael Jackson zpíval Thriller,“ prozradil mi Miroslav Papež.⁸¹ Do studia byl zakoupen vysílací pult MBI série 16, na kterém se vysílalo až do prosince roku 2007 v nástupnických stanicích Radia Panag.

Šetřilo se ale na vysílači, což jak se později ukázalo, byla zásadní chyba. Vysílač byl se slabým výkonem a špatnou polaritou. Radio Panag tak nemělo signál v autech a mohli jej naladit jen posluchači v Pardubicích a blízkém okolí.

4.3.3 Lidé, konkurz, ostrý start

Na jaře roku 1993 také Lumír Sokol s Rostislavem Šebestyánem začali sestavovat tým lidí, který by v Radiu Panag pracoval. Obrátili se proto nejprve na své kamarády z „undergroundu“, Oldřicha Baštu nebo Miroslava Papeže, kteří pracovali pro pardubický týdeník Aféra. Mirek Papež měl v té době už zkušenosti z vysílání, pracoval jako moderátor Radia Profil. Protože měl spoustu známých a kamarádů z rozhlasové „branže“⁸², byl pověřen sestavit tým schopných lidí, který by zvládl „rozjet“ nové rádio, a vytvořit hudební archiv.

Papež proto oslovil několik kolegů z Profilu.⁸³ S Karlem Hromádkou pak uspořádali první konkurz, aby doplnili tým lidí. Tak jako v každém konkurzu i tady bylo důležité pohotově reagovat, umět vést rozhovor, a hlavně se musel moderátor vyznat v muzice, protože výběr hudby ve vysílání závisel právě na moderátorově vkusu

⁷⁹ Tamtéž, str. 57

⁸⁰ AA: Rozhovor s Miroslavem Papežem ze dne 24. dubna 2008

⁸¹ Jimi bylo Radio Life a Fajn Radio Life.

⁸² Kamarádil s Vitem Vojtěchem, tehdy pracoval na Evropě 2, a Petrem Kříčkem z Radia Bonton

⁸³ Byli jimi např. Karel Hromádka, Renda Fejl, Aleš Bleha, Líba Galgánková, Lucie Řezníčková aj.

a na tom, jak tuto oblast dobře znal. „Moderátor byl daleko větší osobnost, protože mohl vlastně ovlivňovat nejen to, co říká, ale i co hraje ... přihlásila se strašná spousta lidí,“ vzpomíná na konkurz Mirek Papež, „z něho se pak etablovali další lidi jako Dráža Bačkorová, Petr Hoza, Kamil Honisch a další...“ Ještě před spuštěním ostrého vysílání nováčci vysílali „do zdi“ – učili se s technikou a zvykali si na mikrofon. Ředitelem rádia se stal Rostislav Šebestyán, šéfem zpravodajství byl Oldřich Bašta, moderátory měl na starost Karel Hromádka a muziku Miroslav Papež. Podle něj, ale chyběla funkce šéfa marketingu.

*Theres a lady whos sure
All that glitters is gold
And shes buying a stairway to heaven.
When she gets there she knows
If the stores are all closed
With a word she can get what she came for.
Ooh, ooh, and shes buying a stairway to heaven...*

Stairway to Heaven, Led Zeppelin

...znělo o půlnoci 21. června 1993 z frekvence 91,6 FM. Poprvé se z éteru ozvalo Radio Panag.

4.4 Vysíláme!

„To byla především ta doba, byla plná euforie a nadšení, to nebylo o tom, že Radio Panag bylo jeden velkej mejdan – ta doba byla jeden velkej mejdan.“

Aleš Bleha

„Sešla se tam parta lidí, kteří tuhle práci chtěli dělat,“ vzpomínala Věra „Urusch“ Říhová, za svobodna Pánková. „Nikdo nevěděl, jak se to má dělat, nás to neměl kdo naučit“, upozornil mě bývalý moderátor Jiří Ševčík. „To rádio Panag byl jeden velkej mejdan...to byla hrozně svobodná doba, kdokoli sem přijel hrát, hrál tu poprvý, lidi to chtěli slyšet, všecko fungovalo, pustila jsi nějakou písničku v rádiu a pak jsi šla po ulici a lidi ti děkovali,“ vzpomínal také bývalý moderátor Aleš Bleha. „První tři měsíce

musely být hodně divoký, protože tam se to všechno zajíždělo,“ řekl mi Míra Papež. „Většina lidí stála poprvé před mikrofonem...něco jiného je konkurz a něco jiného je vysílat, nehledě na to, že ty drivy (pozn. vysílací blok) byly daleko delší, 5-7 hodin v kuse.“

„Byla jiná doba, bylo v tom mnohem víc lidskýho principu, proto ty rádia byla mnohem osobnější.“

Aleš Bleha

4.4.1 Hudba

Jak vychází z formátu radia, bylo zaměřeno především na rockovou hudbu. V té době v České republice vysílalo pouze jedno rádio s alternativní muzikou, a to pražské Radio 1. Radio Panag tak bylo v regionech něčím výjimečným, nebo možná moderátoři a fanoušci ho tak vnímali.

Jak jsem již několikrát zmínila, muzika v Radiu Panag byla čistě na výběru moderátora. Tehdy neexistovaly žádné play-listy, tak jako tomu je dnes. Moderátor měl pouze povinnost odehranou píseň zaznamenat na kus papíru kvůli placení autorských poplatků Ochrannému svazu autorskému (OSA). Protože vše záleželo na vkusu jednotlivých moderátorů, občas docházelo k hádkám mezi členy radia, zda daná píseň splňuje formát či nikoli. Podle Aleše Blehy to ale byla základní chyba: „Práci všech lidí, dokázal zhatit jeden člověk...když jsi v dopoledním bloku slyšela Metallicu a Ministry (pozn. americká industrialmetalová kapela), tak to tě můžu ubezpečit, že to rádio během jednoho dne neposlouchalo osmdesát procent lidí.“

Základní hudební archiv vytvořil Miroslav Papež s Karlem Hromádkou, ke kterému později přispěl i Aleš Bleha, který přidal i svoje desky. Základní fonoarchiv podle něj čítal asi 1200 desek. Novou muziku získávali moderátoři do vysílání různě, především z hudebních vydavatelství, ale také písničky natáčeli z jiných zahraničních rádií, popřípadě stáčeli ze starých magnetofonových pásků. Podle Mirka Papeže nebyl důležitý zdroj písně, ale zda se nakonec objevila na seznamu pro OSU.

4.4.2 Program

Program více méně plnil původní návrh, který byl předložen RRTV. Zpočátku bylo vysílání koncipováno především jako pásmo hudby a postupně se vydělily specializované pořady. Posluchači mohli naladit Hitparádu s Alešem Blehou a Luckou Řezníčkovou⁸⁴ nebo Demoparádu⁸⁵, která dávala prostor novým kapelám, různé soutěže a písničky na přání.⁸⁶

Za zpravodajství byl odpovědný Oldřich Bašta a redaktorka, reportérka Drahomíra „Dráža“ Bačkorová. Při sestavování zpráv čerpala z novin, teletextu, popřípadě z faxů ČTK, které chodily do rádia. Témata se objevovala téměř všechna, především pak politická a ta, která se týkala disidentu. „Vzala jsem mikrofon a datku,⁸⁷ a šla jsem něco s někým natočit, ale tenkrát ještě nebyly počítačové programy, na kterých by se dalo stříhat, to znamená, že jsem to fakt musela natočit tak dobře, abych do toho nemusela stříhat. Od té doby jsem se naučila klást otázky tak, abych do toho nemusela zasahovat. Co se kde stalo aktuálního a co mě zaujalo, tak jsme natáčeli,“ zavzpomínala Drahomíra Bačkorová.

Podle Ludmily Kutálkové moderátoři Radia Panag vynikali kvalitním hlasovým projevem, který nebyl tak podbízivý jako moderátorů Radia Profil. Nemalý podíl připisovala herečce Janě Rubáškové, která s nimi vedla jakési jazykové konzultace.⁸⁸

4.4.3 Marketing radia, reklama, promo...

Tato část příliš nefungovala. Jak mi potvrdilo mnoho narátorů, byl to jeden z hlavních důvod neúspěchu celého projektu Radia Panag. Jak již bylo zmíněno, v radiu nikdo nezastával funkci šéfa marketingu. Byly tam pouze obchodní zástupci, kteří měli shánět reklamu a rádio „prodávat“. Byly podřízeny přímo Rostislavu Šebestyánovi, jakožto řediteli rádia. Bohužel se jim nedařilo reklamní časy prodat a rádio začalo skomírat kvůli nedostatku financí. Přitom příjem z reklamy měl být, podle původního návrhu, hlavní zdroj finančních prostředků, kterými měl být zajištěn chod rádia, a hlavně těmito penězi se měly splácet úvěry, které si společnost Radio Panag s.r.o. vzalo na „na nastartování“ vysílání.

⁸⁴ AA: Rozhovor s Jiřím Ševčíkem ze dne 29. ledna 2008.

⁸⁵ Kutálková, s. 61.

⁸⁶ Bylo složité zjistit, jaké pořady konkrétně Radio Panag vysílalo, neboť narátoři je často zaměňovali za pořady nástupnického Radia Life.

⁸⁷ záznamové zařízení

⁸⁸ Kutálková, s. 55

Miroslav Papež i Aleš Bleha vidí za špatným chodem rádia právě Rostislava Šebestyána, který si na pozice obchodních zástupců dosadil své lidi – kamarády. „My jsme (pozn. Karel Hromádko) věděli, že ten chlápek je mimo... věděli jsme, že jeho lidi prostě chlastaj místo toho, aby sháněli klienty. Představa o tom, že by pracovník marketingu přišel aspoň v saku a kravatě, který nějak vypadá... ty lidi chodili prostě ve vodrbanejch šortkách, sandálech a vytahaným tričku,“ říká Miroslav Papež. „Nikdo to neznal, ono se to dneska hrozně hezky říká... dneska je všechno jinak... je těžký říct, jak v té době dělat obchod a nechlastat... oni šli dopoledne na jednání a k snídani si dali balantýnku, protože to bylo moderní,“ vzpomínal Aleš Bleha. A tak když už nějaká reklama byla, byla spíš recipročně, popřípadě to byli spíše mecenáši Radia Panag, protože mu chtěli zkrátka pomoci.

Rádio ale pořádalo i doprovodné aktivity, které jej celkem dobře propagovaly. Byly to především rockotéky v klubu Žlutý pes, který tehdy vlastnil Lumír Sokol. Tyto akce byly velmi oblíbené, což dokládal pravidelně zaplněný klub, kde se sešly stovky lidí z širokého okolí. Mezi tyto „promo“ aktivity patřila i jedna celkem unikátní – byl to živý přenos vánoční mše v zimě r. 1993 z kostela sv. Bartoloměje v Pardubicích.

4.4.4 Poslechovost

Podle Zprávy o stavu vysílání a o činnosti RRTV z roku 1993⁸⁹ vyplývá, že rockové Radio Panag mělo denní poslechovost, na podzim r. 1993, 14 tisíc posluchačů, přitom rádio jako takové znalo 207 tisíc posluchačů a jeho vysílání mohlo přijímat 127 tisíc. Jeho úspěšnost „v boji o posluchače“ byla tedy jen 11%.

Výsledky hitového⁹⁰ Radia Černá Hora, které zahájilo vysílání o měsíc později, než radio Panag jsou ale mnohem příznivější. I když povědomí o tomto rádiu mělo méně posluchačů – „jen“ 175 tisíc a naladit jej mohlo 93 tisíc, přesto jej každý den naladilo 26 tisíc posluchačů, což tedy dává 28procentí úspěšnost.

Radia Profil a Labe měla velmi podobný formát, soustředila se na stejnou cílovou skupinu⁹¹. Přesto Radio Profil mělo daleko vyšší denní poslechovost (88 tisíc posluchačů s úspěšností 28%) proti Radiu Labe (30 tisíc posluchačů s úspěšností 14%).

⁸⁹ Zpráva o stavu vysílání a o činnosti Rady České republiky pro rozhlasové a televizní vysílání. Příloha č. 13. Praha: Rada pro rozhlasové a televizní vysílání, 1993. [online]. Dostupný z WWW: <http://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t0855_09.htm>

⁹⁰ jde o hudební formát rádia, kdy písně jsou zařazeny podle umístění na předních pozicích světových hitparád bez rozdílu žánru

⁹¹ jedná se o průměrný věk posluchače, který se pohyboval mezi 30-50 lety

Ukazatelé poslechovosti mimopražských soukromých rozhlasů říjen-listopad 1993									
(zdroj GfK)									
populace ČR od 14 let									
pořadí stanic podle poslechovosti									
stanice	Údaje za Českou republiku						podíl denních posl.z.možných		
	znalost		možnost		denní				
	stanice	příjmu	poslech						
	tis.	%	tis.	%	tis.	%	%		
Radio Orion	720	9	611	8	211	2.6	35		
Radio FM Plus P.	523	6	379	5	129	1.6	34		
Radio Brno	843	10	546	7	123	1.5	23		
Radio Profil	421	5	312	4	88	1.1	28		
Radio Most + E2	385	5	299	4	71	0.9	24		
Radio Faktor	469	6	315	4	70	0.9	22		
Radio Zlín	442	8	256	3	66	0.8	26		
Radio Ekol.S	413	5	338	4	65	0.8	19		
Radio Dragon	290	4	181	2	63	0.8	35		
Radio Contact L.	266	3	189	2	63	0.8	33		
Radio Haná	406	5	245	3	56	0.7	23		
Radio Agara	235	3	180	2	54	0.7	30		
Radio Morava	477	6	359	4	54	0.7	15		
Radio Hády	632	8	374	5	51	0.6	14		
Radio Rubi	159	2	126	2	38	0.5	30		
Radio West + E2	337	4	225	3	33	0.4	15		
Radio Labe	380	5	218	3	30	0.4	14		
Radio Euro K	150	2	96	1	29	0.4	30		
Radio Diana	221	3	151	2	27	0.3	18		
Radio Černá Hora	175	2	93	1	26	0.3	28		
Radiohrad	289	4	236	3	26	0.3	11		
Radio Sprint	228	3	158	2	25	0.3	16		
Radio Egrensis	88	1	56	1	19	0.2	34		
Radioclub	182	2	112	1	16	0.2	14		
Radio 21	217	3	134	2	16	0.2	12		
Radio Panag	207	3	127	2	14	0.2	11		
Radio Děčín	117	1	56	1	10	0.1	18		

Ukazatelé poslechovosti 4.1

4.5 Zánik rockového Radia Panag

„...protože všichni k tomu přistupovali jako k mejdanu, a pak se dostavila kocovina...“

Aleš Bleha

4.5.1 První neshody a odchod Lumíra Sokola

Jak vyplývá z předešlého textu, hlavním zdrojem pracovních neshod byly peníze. Rádio totiž nedokázalo vydělávat. Postupně tak docházely peníze z půjček a kupily se nové závazky jako výplaty, splátky leasingu, úvěrů, autorské poplatky, poplatky Radiokomunikacím a jiné pohledávky. Kvůli tomu všemu docházelo také k personálním třenicím mezi majitelem licence p. Regentem, ředitelem rádia p. Šebestyánem a ostatními pracovníky.

Situace se začala vyhrcovat už v říjnu roku 1993, tedy jen pár měsíců po zahájení vysílání, došly totiž peníze na výplaty. Tehdy do projektu Radia Panag musel

vstoupit i Radek Regent. Lumír Sokol i Rostislav Šebestyán totiž do rádia nechtěli investovat svoje soukromé peníze, neboť v podstatě rádio nebylo jejich – licenci vlastnil p. Regent. „Při vědomí o jeho způsobu podnikání, což bych tu nechtěl dál rozebírat... jsme si nikdo z nás, ani já ani Rost' a, neriskoval ty peníze do toho vložit na svoji odpovědnost,“ řekl mi Lumír Sokol. Později, jak se ukázalo, bylo jejich jednání prozřetelné.

8. října 1993 se konala valná hromada společnosti Panag, spol. s.r.o., kde bylo zjištěno, že společnost je ve špatné finanční situaci – je ve ztrátě. Rostislav Šebestyán proto navrhl ukončit činnost společnosti Radio Panag, spol. s.r.o. a založit novou, kde by provozovatel byl i zároveň majitel licence – společnost Regent s.r.o., tak aby nezanikla licence k vysílání. S tímto postupem souhlasil i Lumír Sokol s tím, že se v nástupnické společnosti už nebude angažovat. Veškeré závazky ke společnosti Radio Panag, spol. s.r.o. převedl na Rostislava Šebestyána.⁹² Tak vznikla nová společnost Radio Panag 91,6 FM s.r.o. Podílíky se tu nakonec stali společnost Regent s.r.o., Radek Regent jako fyzická osoba a Rostislav Šebestyán.⁹³

4.5.2 Znovu došly peníze

Nové konflikty se rozhořely na začátku prosince, kdy Regent nechal provést ve společnosti namátkovou kontrolou.⁹⁴ Audit zjistil, že není placen odvod DPH, sociální a nemocenské pojištění, daně z mezd a leasingové splátky. Do 15. prosince pak pověřil ředitele společnosti Rostislava Šebestyána, aby mu předložil finanční plán restrukturalizace společnosti tak, aby se zvýšila její likvidita, a navrhl marketingovou studii na rok 1994. Valná hromada pak doporučila změnu názvu frekvence 91,6 FM a změnu celé koncepce rádia v souladu se základním projektem, v případě potřeby navrhla 30denní technickou výluku.

Jenže vedlejší aktivity podnikatele Radka Regenta nedovolily tyto plány realizovat. Na Vánoce r. 1993 byl totiž zadržen Policií ČR a vzat do vazby. Radio se ze dne na den ocitlo bez finančních prostředků.

⁹² AA: Usnesení valné hromady společnosti Radia Panag s.r.o. Pardubice, 1993. Kopie.

⁹³ AA: Výpis z obchodního rejstříku – společnost REGENT, spol. s.r.o. Hradec Králové, 1994. Kopie.

⁹⁴ Ludmila Kutálková ve své diplomové práci přináší přepis zápisu z valné hromady pardubické notářkou JUDr. Jitkou Fundovou.

4.5.3 Poslední měsíce radia Panag

Miroslav Papež vzpomínal, jak na Štědrý den stěhovali vybavení studia do nových prostor, aby vysílací technika nebyla zabavena (pozn. bankou). Netušili, co se může dít, a nechtěli dopustit, aby rádio přestalo vysílat, resp. nechtěli ztratit licenci.

Protože tento stav byl neudržitelný, začali po Novém roce shánět investora. Během ledna o Radio Panag projevil zájem Aleš Kopecký, majitel počítačové firmy v Chrudimi.⁹⁵ Z toho ale sešlo. Pardubickou stanicí po té chtělo koupit Radio Bonton, zároveň měl o ni zájem i pardubický podnikatel Luděk Král. Shodou okolností byl právník Radka Regenta zároveň právník Luděka Krále, a tak bylo všechno rychle ujednáno.⁹⁶ Podle Aleše Blehy tady byla dohoda o jakési spolupráci mezi panem Králem a Radiem Bonton – Král poskytne kapitál a Radio Bonton know-how. „To rádio tedy převzal Luděk Král, který ho začal financovat, platit výplaty a tak dál,“ vzpomínal Mirek Papež. Jak se zdá, Král tedy převzal veškeré finanční závazky, které z provozu Radia Panag vyplývaly. V dokumentu pro RRTV v žádosti o udělení licence pro nástupnickou stanicí Radio Life se píše: „V této nelehké době, kdy nebylo žádné finanční krytí na provoz rádia a regionální média upozorňovala na problematickou situaci a pravděpodobné ukončení vysílání rádia Life, převzal veškeré finanční záležitosti místní podnikatel a rozhlasový mecenáš, pan Luděk Král. Jeho podíl na udržení stanice v provozu byl značný, přestože v té době neměl žádné záruky o finanční úhradě pohledávek (např. mzdy, služby) od R. Regenta.“⁹⁷

4.5.4 Radio Panag nevysílá

2. března 1994 přestalo Radio Panag vysílat. Prostory v budově bývalé mateřské školky hlídala ostraha a nikdo se do studia nemohl dostat. Jak píše Ludmila Kutálková, nikdo z veřejnosti nevěděl, co se vlastně děje. V novinách se objevovaly spekulativní články o tom, kam se podělo vysílání Radia Panag a zda nepřenechalo svoji frekvenci Radiu Profil.⁹⁸

⁹⁵ Podle internetového výpisu s obchodního rejstříku se pravděpodobně jednalo o společnost OMEGA 2001 Chrudim.

⁹⁶ AA: Rozhovor s Miroslavem Papežem ze dne 24. dubna 2008.

⁹⁷ Rada pro rozhlasové a televizní vysílání: Rozhodnutí o udělení licence pro Radio Life s.r.o. Příloha 1, Stručná historie stanice. Praha, 1998. Dostupný z WWW: <http://www.rrtv.cz/cz/dynamic/licenceTerms.aspx>

⁹⁸ Kutálková na s. 56 odkazuje na článek Petra Kouby z Pardubických noviny nazvaný Bermudský trojúhelník v éteru

Z rozhovorů Ludmily Kutákové,⁹⁹ se zástupcem Oblastní správy telekomunikací Vladimírem Velebníkem a zástupcem Radiobanky a.s. Hradec Králové Jaroslavem Mohleským, vyplývá, že majetek nechala odstavit Radiobanka a.s. Hradec Králové. Důvodem byl samozřejmě narůstající dluh za leasing na vybavení rádia, který majitelé nespláceli (Radek Regent a Rostislav Šebestyán).

Během jednoho měsíce, kdy Radio Panag zmizelo z éteru, připravoval tým lidí pověřený Radkem Regentem vznik nového rádia. Tehdy vše dostal na starost Miroslav Papež: „Zněla otázka, buď dělat tohle rádio, nebo nedělat žádný.“ Bylo nutné připravit nejen nový program, ale vypracovat i plán finanční a marketingový. Bylo také nutné vyjednat se všemi subjekty,¹⁰⁰ u kterých Radio Panag mělo dluh, aby počkaly se splátkami. To vše bylo nutné, aby RRTV souhlasila se změnou vlastníků, resp. převodem licence.¹⁰¹ „My jsme se tenkrát se všema dohodly, že nám dají splátkový kalendář a tudíž, že se to bude splácet postupně,“ potvrzuje Miroslav Papež. „Mezitím jsme také požádali o změnu názvu“, přibližuje Papež „Ta rada to tolerovala a začali jsme vysílat pod novým názvem v hotelu Synthesia, a tak vlastně došlo k tomu, že se rozeběhlo Radio Life.“

⁹⁹ Tamtéž s. 57-58

¹⁰⁰ mj. autorské svazy – OSA, INTERGRAM, Radiokomunikace... z rozhovoru s M. Papežem.

¹⁰¹ Nejednalo se o převod licence jako takový, ale Luděk Král se stal novým majitelem společnosti Regent s.r.o., které licence byla udělena. In. Výpis z obchodního rejstříku – společnost REGENT, spol. s.r.o., Praha 1994.

5 Závěr

„ Doba toho Radio Panag, byl ten dozrálý, štvánatej plod revoluce... “

Aleš Bleha

Rozhlasové vysílání má v české krajině dlouhou tradici. Letos tomu je 86 let, co nadšení radioamatéři zahájili vysílání ze stanu v Pražských Kbelích. Rozhlasové vlny se zakrátko staly společníkem ve všech česko-slovenských domácnostech. Přinášely dobré ale i špatné zprávy, vzdělávaly a bavily. Už od počátků hrála hudba důležitou, resp. nezastupitelnou roli ve vysílání a postupně vytlačovala mluvené slovo.

Kořeny „undergroundového“ Radia Panag pak sahají až do hluboké totality. Krátké uvolnění společenských poměrů, které přinesla 60. léta, pouze prohloubilo frustraci lidí komunistickým režimem. Disident a kulturní underground, který se ztěžka rodil během normalizace, ale nedokázaly dlouhá léta spojit síly, aby prosadily své iniciativy. Až druhá polovina 80. let začala být příznivější pro nové myšlenky. V této době se také začalo rodit Radio Panag.

Radio Panag bylo přesnou ukázkou toho, jak vypadala společnost na začátku devadesátých let. Sametová revoluce přinesla obrovské možnosti, které lidé nevěděli jak využít, učili se žít ve svobodně a demokracii. Tato doba byla otevřená a přístupná pro inovace, pokrokové změny a nebyla svázaná s přílišnou byrokracií tak, jak je tomu dnes. Na příkladu Radia Panag vidíme, jak se česká společnost transformuje na principy nového společenského řízení po roce 1989.

I po 15letech, od zániku Radia Panag, můžeme spekulovat o tom, zda mohlo rockové radio, takového „nezávisného“ formátu, přežít. Vystává tu spousta „kdyby“. Podle mého názoru měl původní „multikulturní“ projekt Lumíra Sokola velkou šanci, bohužel se tak nestalo. Souhra okolností, jako byl spor o licenci nebo nezkušení lidé ve vedení, celý projekt potopila. Myslím, že samotné Radio Panag nebylo utopií, ale přílišnou anarchií a chaosem, které byly i pro tehdejší volnomyšlenkářku společnost až příliš. Nedokázalo podchytit ekonomické principy rodícího se kapitalismu. Můžeme však říci, že bylo „dobrou školou“ pro všechny, kteří se na jeho chodu podíleli. Doslova si vyzkoušeli, jak daleko se dá zajít, oťukali si „mantinely“ osobní, ale i společností a doby.

Dnešní rozhlasové stanice, ať soukromé nebo veřejnoprávní, jsou pevně ukotveny ve velkých společnostech. Jsou jimi právně svázány a je jim poskytován veškerý servis a know-how. Manažeři těchto společností pak většinou prošli zahraničním školením jak rádio vést a hlavně kde získat na jeho provoz peníze. Dnes je to velký business, kde na „srdeční záležitosti“ jako bylo Radio Panag, není místo.

Myslím si, že Radio Panag bylo jedinečné tím, v jaké době vzniklo a další takové tu na rozhlasových vlnách jistě nebude.

Prameny

Tištěné publikace:

VANĚK, M. – MÜCKE, P. – PELIKÁNOVÁ, H. *Naslouchat hlasům paměti: teoretické aspekty orální historie*. 1. vyd. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2007. 224 s. ISBN: 978-80-7285-089-1.

Dějiny českých médií v datech: Rozhlas - Televize - mediální právo. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2003. ISBN 80-246-0632-1.

DOMINIKOVÁ, Petra. "Máme demokracii, ne?" Současnost v české v kinematografii po roce 1989. In GJURIČOVÁ, Adéla, KOPEČEK, Michal. Kapitoly z dějin české demokracie po roce 1989. 1. vyd. Praha a Litomyšl: Paseka. 2008. s. 176-177.

JEŠUTOVÁ, Eva. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. Praha: Český rozhlas, 2003. ISBN: 80-86762-00-9.

KOŤAROVÁ, Monika. *Hudební underground, nezávislé iniciativy a Charta 77 ve Východních Čechách. Pardubice*. Pardubice, 2006. Diplomová práce. Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická, Katedra historických věd. Dostupný také z WWW: <http://www.bumbum.cz/underground/?page=o_underground>.

KUTÁLKOVÁ, Ludmila. *Okresní a rozhlasové vysílání v Pardubicích v 80. letech a následné zřízení soukromých rozhlasových stanic Radio Profil a Radio Panag*. Praha, 1994. 81s. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd.

LADÝŘ, I. *Půl století rozhlasu v Pardubicích*. Zprávy klubu přátel Pardubicka. 1995, č. 5/6, s. 125-128.

MORAVEC, Václav. *Deset let duálního systému rozhlasového vysílání (1989-1999)*. In Svět rozhlasu: bulletin o rozhlasové práci. Praha: Český rozhlas, 2000.

OTÁHAL, Milan. *Opozice, moc, společnost 1969-1989: Příspěvek k dějinám "normalizace"*, Praha: Maxdorf, 1994.

PACOVKÝ, J. *Na vlnách rozhlasu /1923-1993/*. 1.vyd. Český rozhlas, 1993.

SAK, Petr. *Mládež a média*. In JIRÁK, Jan, et al. *10 let v českých médiích*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. IBSN: 80-7178-925-9

SUK, Jiří. *Od nemožnosti politiky k politice jako umění možného: Paradoxní život občana Václava Havla v letech 1969-1992*. In GJURIČOVÁ, Adéla, KOPEČEK, Michal et al. *Kapitoly z dějin české demokracie po roce 1989*. 1. vyd. [s.l.] : Paseka, 2008. s. 30. ISBN 9788071858768.

Internetové články:

BLAŽEK, Petr. *Podpisy: Prohlášení Charty 77* [online]. Libri prohibiti, 2007, 6. 1. 2007 [cit. 2009-06-11]. Dostupný z WWW: <<http://libpro.cts.cuni.cz/charta/index.htm>>.

BLAŽEK, Petr. *Slovníková příručka k československým dějinám 1948-1989: Underground. Ústav pro soudobé dějiny AV ČR* [online]. 2006 [cit. 2009-06-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.usd.cas.cz/slovnikova-prirucka-k-ceskoslovenskym-dejinam-1948-1989>>.

BLAŽEK, Petr. *VONS.cz : Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných* [online]. c2007, 17.5. 2009 [cit. 2009-06-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.vons.cz/kalendarium>>.

BumBum : Underground [online]. c2006 [cit. 2009-06-23]. Dostupný z WWW: <http://www.bumbum.cz/underground/?page=cd/oscar_band>.

CÍSAŘOVÁ, Blanka. *Slovníková příručka k československým dějinám 1948-1989: Charta 77. Ústav pro soudobé dějiny AV ČR* [online]. 2006 [cit. 2009-06-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.usd.cas.cz/slovnikova-prirucka-k-ceskoslovenskym-dejinam-1948-1989>>.

Český rozhlas Hradec Králové. *Z historie* [online]. Český rozhlas, c2000-2009 [cit. 2009-04-18]. Dostupný z WWW: <http://www-ext.rozhlas.cz/hradec/about/_zprava/18789>.

Český rozhlas Pardubice : *Něco málo z historie...* [online]. Český rozhlas, c2000-2009 [cit. 2009-04-18]. Dostupný z WWW: <http://www.rozhlas.cz/pardubice/about/_zprava/35645>.

HANKUS, Vlastimil. *Bitva o rozhlas: Zvukové záznamy povstaleckého vysílání Českého rozhlasu* [online]. Český rozhlas, c2000-2005, 30. 04. 2005 [cit. 2009-03-01]. Dostupný z WWW: <http://www.rozhlas.cz/wwii/rozhlas/_zprava/167266>.

Dějiny Českého rozhlasu [online]. Radio Prague, c1996-1997 [cit. 2009-04-18]. Dostupný z WWW: <<http://archiv.radio.cz/doma/radio/historie.html>>.

HOŠŤÁLEK, Ivan: *Východočeský rádia v 90. letech? Boom a stagnace*. RadioTV [online]. 09.04.2001 [cit. 2009-06-22]. Dostupný z WWW: <http://www.radiotv.cz/p_radio/r_obecne/vchodoesk-rdia-v-90-letech-boom-a-stagnace/>.

JEŠUTOVÁ, Eva. *Slovníková příručka k československým dějinám 1948-1989 : Československý rozhlas. Ústav pro soudobé dějiny AV ČR* [online]. 2006 [cit. 2009-03-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.usd.cas.cz/slovnikova-prirucka-k-ceskoslovenskym-dejinam-1948-1989>>.

KOUDELKA, František. *Slovníková příručka k československým dějinám 1948-1989 : Akční program Komunistické strany Československa. Ústav pro soudobé dějiny AV ČR* [online]. 2006 [cit. 2009-03-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.usd.cas.cz/slovnikova-prirucka-k-ceskoslovenskym-dejinam-1948-1989>>.

LESCHTINA, Jiří. *Milan Otáhal: Byla to revoluce bez revolucionářů. Hospodářské noviny* [online]. 2004 [cit. 2009-06-13]. Dostupný z WWW: <http://hn.ihned.cz/c3-15200660-500000_d-milan-otahal-byla-to-revoluce-bez-revolucionaru>. ISSN 1213-7693.

MEDEK, Tomáš. Radio and Television Luxembourg (RTL) dříve a dnes. *Radio TV: co se děje v éteru* [online]. 30.03.1999 [cit. 2009-03-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.radiotv.cz/radio-clanky/17/radio-and-television-luxembourg--rtl--drive-a-dnes.html>>. ISSN 1214-0279.

OTÁHAL, Milan. Slovníková příručka k československým dějinám 1948-1989 : Proces s undergroundovou hudební skupinou The Plastic People of the Universe. *Ústav pro soudobé dějiny AV ČR* [online]. 2006 [cit. 2009-06-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.usd.cas.cz/slovníková-prirucka-k-ceskoslovenským-dejinám-1948-1989>>.

Podpisy: Prohlášení Charty 77 [online]. Libri prohibiti, 2007, 6. 1. 2007 [cit. 2009-06-12]. Dostupný z WWW: <<http://libpro.cts.cuni.cz/charta/index.htm>>.

RŮŽIČKA, Daniel. Sametová revoluce 1989: situace v Československém rozhlase. *Totalita.cz* [online]. [cit. 2009-04-18]. Dostupný z WWW: <http://www.totalita.cz/1989/1989_tv_198911_01.php>.

SUK, Jiří. Slovníková příručka k československým dějinám 1948-1989 : Demokratická revoluce v Československu 1989. *Ústav pro soudobé dějiny AV ČR* [online]. 2006 [cit. 2009-06-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.usd.cas.cz/slovníková-prirucka-k-ceskoslovenským-dejinám-1948-1989>>.

Rozhlasové reportáže, videodokumenty:

Česká televize. *The Plastic People of the Universe : Příběh kapely, která proti své vůli tvořila dějiny* [online]. Česká televize. [cit. 2009-06-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/specialy/plasticpeople/vdatech/1976.php>>.

Česká televize 24. *Vysílání rozhlasu při srpnové invazi: Obálka na jméno Pavel* [online]. Česká televize, c2009 , 20. 8. 2008 [cit. 2009-03-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.ct24.cz/srpen-1968/media/25965-vysilani-rozhlasu-pri-srpnove-invazi-obalka-na-jmeno-pavel/>>.

JANÁČ, Marek. Z rozhlasového archivu: legendární Mikroforum. *Zrcadlo: Magazín o historii, která není minulostí* [online]. 06.02.2009 [cit. 2009-03-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.rozhlas.cz/default/default/rnp-player.html?id=00856158&br=64&s=>>.

Nezapomeňte.cz : Reakce na Chartu 77 [online]. Opona, o.p.s., c2009 , 31.3.2009 [cit. 2009-06-11]. Video. Dostupný z WWW: <http://nezapomente.cz/zobraz/reakce_chart>.

ŠPÁLA, Jan. Největší přání. Praha, 1990. Studio dokumentárních filmů, filmové laboratoře Barrandov. Do 31. 12. 2009 také dostupný z WWW:

<<http://www.ceskatelevize.cz/specialy/jedensvet2009/vyrovnani-s-minulosti/f-3-nejvetsi-prani>>

Osobní archiv autora (AA):

Audio:

Rozhovor s Jiřím Ševčíkem ze dne 29. ledna 2008

Rozhovor s Renatou Říhovou ze dne 28. února 2008

Rozhovor s Miroslavem Papežem ze dne 24. dubna 2008

Rozhovor s Věrou Říhovou ze dne 15. listopadu 2008

Rozhovor s Alešem Blehou ze dne 11. prosince 2008

Rozhovor s Drahomírou Bačkorovou dne 20. ledna 2009

Rozhovor s Lumírem Sokolem dne 26. ledna 2009

Kopie dokumentů:

Radio Panag: Návrh soukromé rozhlasové stanice pro region Pardubice. 1992. 7s.

Radio Panag 91,6 FM spol. s.r.o. Plá moc pro Rostislava Šebestyána. Pardubice, 1993.

Smlouva o převodu licence k lokálnímu rozhlasovému vysílání na VKV v Pardubicích. Pardubice, 1993.

Smlouva o převodu obchodního podílu uzavřená mezi R. Šebestyánem a L. Sokolem. Pardubice, 1993.

Smlouva o převzetí závazku mezi Radio Panag spol. s.r.o. a Radio Panag 91,6 FM spol. s.r.o., Pardubice 1993.

Udělení licence k vysílání Radou pro rozhlasové a televizní vysílání. Praha 1992.

Usnesení o zápisu obchodní společnosti Radio Panag 91,6 FM v obchodním rejstříku. Hradec Králové, 1993.

Usnesení valné hromady společnosti Radia Panag s.r.o., Pardubice, 1993.

Výpis z obchodního rejstříku – společnost REGENT, spol. s.r.o., Hradec Králové, 1992.

Výpis z obchodního rejstříku – společnost REGENT, spol. s.r.o., Hradec Králové, 1994.

Výpis z obchodního rejstříku – společnost REGENT, spol. s.r.o., Praha 1994.

Ostatní

Česko. Zákon č. 468 ze dne 11. listopadu 1991 o provozování rozhlasového a televizního vysílání. In České a slovenské federativní republiky. 1991, částka 91, s. 2266-2274. Dostupný také z WWW:

<<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1991/sb091-91.pdf>>.

Problematika licencí meziresortních komisí. Nová Zpráva o stavu vysílání a činnosti Rady České republiky pro rozhlasové a televizní vysílání (od dubna do prosince 1992) a informace o stavu vysílání a činnosti Rady České republiky pro rozhlasové a televizní vysílání (od ledna do února 1993). Praha: Rada pro rozhlasové a televizní vysílání, 1993. [online]. Dostupný z WWW:

<http://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t0250_03.htm>

Rada pro rozhlasové a televizní vysílání: Rozhodnutí o udělení licence pro Radio Life s.r.o. Příloha 1, Stručná historie stanice. Praha, 1998. Dostupný z WWW:

<<http://www.rrtv.cz/cz/dynamic/licenceTerms.aspx>>

Zpráva o stavu vysílání a o činnosti Rady České republiky pro rozhlasové a televizní vysílání. Příloha č. 13. Praha: Rada pro rozhlasové a televizní vysílání, 1993. [online]. Dostupný z WWW: <http://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t0855_09.htm>

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala všem, kteří umožnili vznik této práce. Především pak vedoucímu práce doc. PhDr. Tomáši Jiránkovi, Ph.D.

Dále pak patří veliké dík všem, kteří se mnou zavzpomínali na Radio Panag a to Lumíru Sokolovi, Miroslavu Papežovi, Aleši Blehovi, Jiřímu Ševčíkovi, Drahomíře Bačkorové, Věře Říhové a Renatě Říhové.

Také bych chtěla poděkovat mé konzultantce a učitelce Giedrė Baltrušaitytė z Vytautas Magnus University v Litvě, která mi dala mnoho inspirativních idejí během mých studií v zahraničí.

V neposlední řadě bych chtěla také poděkovat rodině a mým svým přátelům, za podnětné připomínky, rady a především podporu.

Tuto práci bych chtěla jako vzpomínku věnovat Mgr. Vlastimilu Novákovi.